...РОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...0196) | 1963 оной июниин 9, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...эгэй үйлэдбэриин ...йна комитедүүдтэ

Шангахан шалгалта

...дөөгэй партийна ...ехзын шалгалта ...ий партийна орга- ...хүтэлбэрилхэ арга ...колхоз болон сов- ...ые һайжаруулха, ...үүсхэл дээшэ- ...рга болоомжо ... шалгаан

низацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргөө. Социалис мүрысөөнэй жэжэ һайнаар эмхидхэхэб, тарянии хайшан гээд нүлөө ехэтэй болгохоб, политическа хүдэлмэри ябуулхаб гэжэ үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдөөн, дүй дүршэлөө халан абалсаһан байна.

Колхозудай, совхозудай, сельпо болон совхозрабкоопуудай хүтэлбэрилэгшэд тракторно-таран ажалай бригаднуудта ниитын эдэ хоол мүү бэшээр эмхидхэжэ, олохон полевой стануудта наймаашангүй ларёгүүдые түхеэрһэн байна. Механизаторнуудай байдаг газарта аймагай Кульбын ордоной, хүдөөгэй клубүүдай агитбригаднууд концерт табихаяа ерэдэг байгаа. Хээрын байгуудта радиоприёмнигууд, нүүдэл библиотекэнүүд табигдаһан, шэнэ газетэ, журналнууд хододоо асарагдадаг байгаа.

Хабарай тарилга дээрэ партийна бүлэгүүдэй шангадхаха зорилгоор энэ жэлдэ түрүүшынхеэ тракторно-таран ажалай бригаднуудта партийна болон партийно-комсомольско бүлэгүүдые бии болгообди. Бүхыдөө тиимэ 19 бүлэг эмхидхэгдэ. Эдэнэрэй олонхинь мүү бэшээр ажаллажа, тарилгые үедэ ёһотой эмхидхэлшэд байһанаа харуулаа, хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэдэ ехэхэн үүргэ дүүргэжэ хэлэмээр.

Партийна бүлэгүүд механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөнэй дүн зүгшэн хэлсүүлдэг, тарилгаһаа эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө тэмсэдэг зангаһан бололоо.

Һайнаар хүдэлһэн бүлэгүүдэй дундаһаа «Октябрьский» совхозой 4-дэхи фермын бүлэгэй хүдэлмэриие харуулая. Энэ бүлэгтэ 2 коммунист, 9 комсомолец ажаллаа. Тэрэние залуу коммунист, тракторист А. Бохач хүтэлбэрилһэн байна. Эдэнэй коммунистнууд болон комсомолшууд ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһан, агротехникын эрилтэ талаар үлгэр жэшээ харуулһан, механизаторнуудай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулһан байха юм.

Партийна бүлэгэй аша габьяань юун бэ гэхэдэ, тэрэ механизаторнуудые шэн зоригто ажалда зоригжуулжа шадаа бшуу. Бригадын трактористнар газар хахалгаха талаар нормоёо хоёр дахин тооной дүүргэжэ ябаа.

Бури майн 12-то бригадын механизаторнууд 2167 гектарта зэрлын тарая тарижа сүм дүүргэһэн байна. Мүнөө эдэ механизаторнууд хартаабхаяа тарижа дүүргээд, кукуруза тарилгые түгэсхэхэ дүтэлөө.

Тарилгын үедэ «Мир» колхозой партийна организаци гэмгүйгөөр хүдэлжэ гараа. Урда жэлнүүдтэ эндэ тарилга удаардаг, муу шанартайгаар хэгдэдэг байһан юм. Мүнөө жэлдэ тус партийна организаци тарилга дээрэ 3 партийна бүлэг эмхидхээ, тэдэнь бүхы хүдэлмэреэ түргэнөөр, һайн шанартайгаар хэхэ мүрысөө эмхидхэжэ шадаһан байна. Колхоздо тарилга амжалтатайгаар үнгэржэ байна. Коммунистнууд болон комсомолшууд, партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгүүд болон постнууд тарилгын шанарые нарин нягтаар хинан шалгажа байгаа. Тэдэнэр газар хэр һайнаар элдүүрилэгдэнэб, ямараар таригданаб гэжэ алгасгүй хаража ябаһан байна.

Мүнөө жэл бүхы ажахынуудта газарай хүрьһэн нягтаруулан даргдаһан, шииг бариха зорилгоор газар борнойлогдоһон, хахалалгын урда тээ лущени хэгдэһэн. Эдэ үдэрнүүдтэ ургамалай гарасые хаража, тарилгын шанарые олоной хабаадалгатайгаар шалгажа үзэгдэбэ.

Агротехникын эрилтые хазагайруулһан баримта бүхэн бригаднуудта зүбшэн хэлсэгдэжэ, зэмэтэ хүнүүд шангаар хэһээгдэһэн байха юм. Тарилгын шанар тухай асуудал хоёр дахин парткомой бюро дээрэ зүбшэгдэһэн байна.

Зүгөөр зарим колхоз, совхозуудай партийна комитедүүд иимэ бүлэгүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэ ёһо тэдысэ хандаа гэжэ тэмдэглэмээр. Иимэ ушар Борьёотой совхоздо, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдөө.

Кукурузын тарилгада бэлэдхэхэ талаар үйлэдбэриин партком, хүдөөгэй партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тарилгын урда тээ кукурузашадай семинар үнгэргэгдөө. Управлениин кукурузашадай зүблөөн дээрэ социалис уялганууд баталагдан абтаа.

Бидэнэр 11300 гектар кукуруза тариха гэһэн уялга абаабди. Тарилгамнай эмхитэйгээр ябуулагдажа байна. Зарим ажахынуудта энэ хүдэлмэри дүүрэхэеэ байнхай.

Тарилгын үедэ парткомой хүдэлмэрилэгшэд бүхы сагаа ажахынуудай поли дээрэ үнгэртэнэ. Тэдэнэр кабинедүүдтээ һуухаяа болижо, зоной дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулна.

Жэшээнь, парткомой инструктор Г. Клочихин кукурузын тарилгын эхилхэһээ урда тээ Ториин совхозой коммунистнуудтай хамта кукуруза һуулгаха сеялкэнүүдэй хэр һайнаар бэлдэгдэһые шалгаһан байна. Тиихэдэнь зарим нэгэниинь муугаар заһабарилагдаһан, нүгөөдүүлынь орой бэлэн бэшэ байшоо. Тиихэдэнь механизаторнуудые суглуулжа хөөрэлдэһэн, ямар ушарһаа энээнэй гараһые элишэлһэн байха юм. Механизаторнууд совхозой дирекци тушаа олон гомдол оруулһан, мастерскойе шухала хэрэгтэй частьнуудаар хангаха тушаа анхараагүй байһыень тэмдэглээ. Нүхэр Клочихин совхозой дирекцидэ, партийна комитедтэ хандажа, кукурузын сеялкэнүүдэй заһабарилгые хурдадхаха тушаа яаралтай хэмжээ абаа. Полидо гарахын урда тээ кукурузашадтаяа хамта техникын бэлдэгдэһые дахин шалгаһан, хэр зүб квадрат гаранаб гэжэ хиналта хэһэн байгаа.

Мүн энэ совхозой партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар инспектор-партэмхидхэгшэ нүхэр Токтохоев, мүн партком туһалаа. Отделениин партийна организацинуудта суглаан тон үсөөн болодог, коммунистнуудта даабари үгтэдэггүй байгаа. Эдэнэр отделенинүүдтэ партийна суглаа үнгэргэжэ, коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай хэлсэхые совхозой парткомдо дурадхаа, зарим отделенинүүдтэ партийна эхин организациин секретарьнар һэлгэгдээ һэн.

Парткомой хүдэлмэрилэгшэдэй хэхэ ажал ехэ. Манай эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин хэмжээн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй эрилтые үшөөл хангажа шаданагүй гэжэ бидэнэр мэдэрнэбди. Партийна эхин организацинуудай харюусалгые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин асуудалнуудые гол анхаралдаа байлгаха, хүдэлмэришэ хүсэеэ олон тээшэнь тараажа һуладхахагүй, харин урдаа табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ гол асуудалнуудаа зүбөөр олохо гээшэ бидэнэрэй шухала хэрэг болоно. Энээндэл ехэхэн эдэбхи үүсхэл, шадабари таргаха хэрэгтэй байна.

Х. ХАНДУЕВ,
Зэдын хүдөөгэй үйлэдбэриин управлениин парткомой секретарь.

Нүхэд Цырма Базарова, Цырендулма Бадмаева гэгшэд мэргэжэл шадабаряар, дүй дүршэлөөр баяжаһан ажахы соогоо урдаа хараха һаалишад. Эдэ хоёр ажалша, бушуу эхэнэрнүүд Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Сэлэнгын совхозой Цайдам гэжэ нютагта оршодог коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн фермэ дээрэ ажалладаг юм. Нүхэд Базарова Бадмаева хоёр хоюулан аяар 18 жэлдэ таһалгаряагүй һаалишадаар хүдэлжэ байна гээшэ.

Түрэл республикынгаа 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулһан ажалай вахтада жагсанхай, тиигээд хүдэлмэриин һайн үрэ дүн туйлажа ябадаг эдэ хоёр 1963 ондо абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлнэд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишад Цырма Базарова (зүүн гарһаа), Цырендулма Бадмаева ажалдаа гарахынгаа урда тээ.

Ф. Моренецэй фото.

КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Социалис мүрысөөндэ эдэнэр түрүүлнэ!

1963 оной май һарада һү һаалга, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлһэнэй түлөө дамжуулгын Улаан туг Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленидэ барюулагдаба.

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

1963 оной май һарада нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо һү абалгые 8 процентээр, гүрэндэ худалдалгые 20 процентээр дээшэлүүлжэ, гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 63 процент дүүргэһэнэй, үнеэн бүриһөө 600 килограмм, тэрэ тоодо май соо 126 килограмм һааһанай түлөө КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугые 100 түхэриг мүнгэн шантайгаар Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленидэ (начальнигынь нүхэр **Антоненко**, парткомой секретарь нүхэр **Черняков**, главна зоотехник нүхэр **Черниговский**) барюулха.

КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет Баргажанай үйлэдбэриин управлениин (начальнигынь нүхэр **Еланов**, парткомой секретарь нүхэр **Базаров**, главна зоотехник нүхэр **Михайлов**) хүдэлмэриие һайн дээрэ тоолобо.

Тиихэдэ Түнхэнэй, Кабанскын болон Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленинүүд һү һааха, гүрэндэ худалдаха талаар хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилбэ гэжэ КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет тоолоһон байна.

Нютагтаа суурхагша

— Ажалша, бэрхэл һаалишан даа,—гэжэ Полина Вавиловна Потаповае Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Пограничнa совхозой хүдэлмэришэд магтадаг юм. Үнэхөөрөөшье нүхэр Потапова Харанхын фермэдэ арбаад жэл һаалишанаар хүдэлжэ, ажалайнгаа дүй дүршэлые арьбадхан, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулан ажаллажа байнхай.

Харанхын фермэ ерэхэдэ, Полина Вавиловна үглөөнэй үүр сүүрһээ үдэшын боро харaан болотор сүлөө забдагүй хүдэлмэриижэ байдаг. Малайнгаа хото хорёое сэбэр байлгахын, зоотехникын заабаринуудые наринаар сахихын хойноһоо ехэ оролдолго гаргана. Тэрэнэй даадаг үнеэд нэгэ хэмдэ ээлжээгээр һаагдана. Нүхэр Потапова үнеэдэй хүхэ дэлэнгые һаамай урда алдангүй сэбэрлэжэ, угаадаг заншалтай.

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ Полина Вавиловна үнеэн бүриһөө 3 мянган литр һү һааха уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо ехэхэн оролдолго гаргана. Үбэлэй янгинама хүйтэн байхада нүхэр Потапова үнеэн бүриһөө сүүдхын 4-5 литр һү һаадаг һэн. Мүнөө, зунай бэлшээриин үедэ, даажа байһан үнеэдһээ хахад-хахад пүүд һү һаана.

А. Сурмач,
«Ленинэй туг» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

...эй гүрим сонос- ...Тэндэ механиза- ...лай ехэхэн хөө- ...юм.

...тын урда тээ үй- ...м, колхоз, сов- ...муудай, тэндэхи партийна орга-

...нуудай ехэ амжалта

...удые ашагтай ...бүтээсыень дээ- ...мүрысөөн Эхэ ...нүүрһэнэй бүхы ...өөр дэлгэрэнхэй. ...никын Галуута ...техникэеэ ашаг ..., нүүрһэ бүри ...идэһэн юм.

...эглэгдэдэг ком- ...һарадаа дунда ...тонно болодог ...бүри һайнаар ...даа 7-8 мянган ...малтан абтадаг ...тын хүталбэри- ...айнуудые зү- ...дэнэй бүтээсые ...хүргэхөөр гэжэ ...1-дэхи участогай ...(начальнигынь ...) энэ уряа мэ- ...дэмжээ. Махам ...даг комплексно ...нгаа 40 жэлэй ...олсохо зүүраа, ...ра соо 12 мян- ...малтаха уялга абаа һэн. Урдань тус бригадынхид комбайниие 1 цикл соо хүдэлгэхэдөө, сүүдхэдээ дунда зэргээр 300 тонно нүүрһэ малтадаг байгаа һаа, мүнөө ажалаа шэнээр эмхидхэжэ, 500—550 тонно сүүдхэ соо малтадаг болоо.

Нүүрһэ малтагшадай эршэмтэй ажалаар шэнэ амжалта туйлагдаа. Дүй дүршэлтэй горняк Махам Шакирзановай даадаг бригадынхид июниин 8-най үдэр гэхэ гү, али шэнэ аргаар ажаллажа эхилһэн 24-дэхи сүүдхэдээ 12 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтажа абаха уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ.

Нэгэ комбайнаар һара соо 12 мянган тонно нүүрһэ малтан абажа, тус шахтын горнягууд Зүүн-Сибириин совнархоз соо ажалай шэнэ, эгээл ехэ туйлалта харуулба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) 2/5 шахтын главна инженер В. Ступко, бригадир М. Шакирзанов, участогай начальник А. Кормиличев ажалайнгаа график тухай зүбшэн хөөрэлдэжэ байна.

Ф. Моренецэй Фототекст.

Италиин „Паэзе сера“, „Ора“ газетэнүүдэй корреспондентын асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэһэн харюу

Дундада далай шадарай районние ракетно-ядерна зэбсэггүй нютаг гэжэ соносхохо тушаа Советскэ Союзай һаяхан дурадхаһантай дашарамдуулан, асуудалнуудта харюусаха гүйлтатайгаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто Италиин «Паэзе сера» болон «Ора» газетэнүүдэй Москвадахи корреспондент хандаһан байна.

Нүхэр Н. С. Хрущевой харюу доро толилогдобо.

Асуудал: Дундада далайн райондо атомна зэбсэггүй зоно байгуулха тухай Советскэ правительствын дурадхалай бэелүүлэгдээд байгаа һаа, Дундада далай шадарай оронуудай арадуудта, тусхайлбал, итальян арадта ямар туһа болохоб?

Харюу: Дундада далайн эрье дээгүүр ажаһуудаг арадуудта гол аша туһань ямар байхаб гэхэдэ, гоёон найруулжа хэлэбэл, тэдэнэй орон дээрэхи, тэдэнэй гэрнүүд дээрэхи огторгой сэбэр сэлмэг байха гэжэ намда һанагдана. Тэдээн дээгүүр ракетно-ядерна дайнай хара үүлэн гарахаяа болихо, ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ хэрэгтэ НАТО-гой гол гүрэнүүдээр хабаадуулагдаһан, дайнай аюулай тохёолдожо болохоор районуудай үшөө нэгэниинь Дундада далай болохогүй.

Дундада далай шадарай нютагые ракетно-ядерна зэбсэгһээ сүлөө орон нютаг гэжэ соносхоо һаа энэнь тус районой оронууд болон арадуудай ажабайдалда һайнаар нүлөөлхэ байһаниинь сохомтой. Тэрээнһээ гадна, ядерна дайнда бэлэдхэл хэгдэдэг газар нютагууд үсөөрхэ, энэнь бүхы дэлхэй дээрэхи оршон байдалда түргэнөөр нүлөө үзүүлхэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна.

Дундада далай дээрэ ядерна буу зэбсэг, тэрэние ошохо газартань хүргэдэг оньһо түхеэрэлгэнүүдые байрлуулхагүй гэһэн дурадхал оруулхадаа, Советскэ правительство ямаршьеб «тусгаар зорилго» урдаа табина гээд баруун оронуудай зарим гүрэнэй ажал ябуулагшадай хэлэхые бидэнэр дууладаг байнабди. Термоядерна дай зайсуулха тухай оролдолгые бэшэ, харин ракетно-ядерна баазануудаа өөрынгөө газарһаа холо, тиигээд бусад оронуудай амин шухала центрнүүдтэ дүтэ байрлуулха эрмэлзэлгые өөрынгөө политикада хүтэлбэри болгодог лэ хүнүүд хэрэгтэ иимэээр хандажа шадаха байна. Имагтал эдэ эзэрхэг түримхэй этэгээдүүд ядерна ракетэнүүдые табиха талмай болгон, Дундада далайе хэрэглэхые оролдоно бшуу.

Зохёон байгуулхы, ажал эрхилдэг совет хүнүүдтэ иимэ түсэбүүд тон харша юм. Һүртэ муухай хойшолонтой шэнэ дай һүжэрөөлгэхэгүйн тула манай хүсэлэл оролдолго зорюулагдана. Италиин, Франциин, Грециин, Турциин арадууд мүн лэ энээние хүсэнэ бэшэ аал? ОАР-ай, Ливанай, Тунисай, Мароккын арадууд, шуһа адхаралгата тэмсэл олон жэлдэ хэжэ, национальна бэеэ даанхай байдалаа һаяхан дайшалан абаһан Алжирай арад мүн лэ энээн тухай һанажа бодожо байдаг бэшэ аал?

Дундада далай шадарай оронууд дэлхэйдэ соёл культурын угаа ехэ баялигые үгэжэ, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ гүнзэгы ехэ мүр сараа үлөөһэн байна.

Тусхайлбал, «Дэлхэйн долоон шэди» гэжэ нэрэтэй дэлхэйн баялигта ороһон архитектурын болон скульптурын алдаршаһан олон зохёолнууд эндэ байгуулагдаһан юм. Дундада далай шадарай арадуудай зохёохы оюун бодолоор байгуулагдаһан, хэдэн зуун жэлэй туршада суглуулагдаһан соёл культурын баялигууд мүнөө үе хүрэтэр үлэһэн байна. Зүгөөр тус райондо элдэб үенүүдтэ олоһон олон тоото дайнуудай үедэ бүри ехэ иимэ баялигууд усадхагдаһан байгаа бшуу. Арадуудай ажалаар байгуулагдаһан, байгуулагдаһан байһан юумэнүүдэй термоядерна дайнай үедэ шатажа үгы болохо ябадал гаргуулжа болохо гээшэ аал? Болохогүй, иимэ юумэ гаргуулжа болохогүй.

Эб найрамдал аршалан хамгаалха гээшэ манай хамтын зорилго болоно. Зүгөөр дайнай аюул зүндөө үгы болохо юм гэжэ һанаха болоо һаа, угаа ехэ оһолтой гээшэ. Ядерна һүртэ аюулые зайсуулжа шадахаар эрид шанга хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй. Бата бэхи эб найрамдал тээшэ зам табижа шадахаар тиимэ хэмжээнүүд тухай үгэеэ ойлгосохын тулада Советскэ правительство өөрэһөө дулдыдаха бүхы юумэ хэнэ. Дундада далай шадарай районние ядерна зэбсэггүй орон нютаг болгохо гээшэ эдэ хэмжээнүүдэй нэгэниинь гээшэ. Энэ хадаа угаа ехэ удха шанартай.

Асуудал: Дундада далайн райондо атомна хүсэнүүд бии байгаа һаа, «ниитын аюулгүй байдал» бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха гэһэн хэбэртэйгээр хэрэг ушарые харуулха гэжэ НАТО-гой номнолшод һэдэлгэ гаргадаг. Атомна хүсэндэ түшэглэн, «аюулгүй байдал» хангажа болохо юм гэжэ Дундада далай шадарай бүхы оронууд этигэнэ гэжэ та тоолохо байна гүт?

Харюу: Үгы, гүрэнүүдэй бодото аюулгүй байдал иигэжэ хангагдаггүй юм. Шатадаг зүйлнүүдые ехээр суглуулга түймэрэй шатаха аюулые бага болгодоггүй, улам ехэ болгодог. Энэ хадаа хүн бүхэндэ мэдээжэ. Үнэн зүб бодолдо тааралдахагүйшье байгаа һаань, ракетно-ядерна буу зэбсэгые Дундада далайн райондо олоор асаралгаһаа «ниитын аюулгүй байдал» бэхижэхэ гэһэн хэбэртэйгээр НАТО-гой хүтэлбэрилэгшэд баталан хэлэхэдээ, тон тодорхой зорилго: арадуудай һэримжые мохоорүүлха зорилго урдаа табина. НАТО-гой ракетэнүүдые зөөдэг сэрэгэй корабльнуудай Дундада далайда оруулагдаа һаань, тус районой оронууд иимэ байдалда орохо гэбэл, өөһэдөө хүсөөшьегүй һаа, ракетно-ядерна буу зэбсэг хэрэгсэлтэй дайнай ябуулгануудай һүжэрхэ зоно соо орожо магад байна бшуу. Урда тээнь тогтоод байһан байдалтай жэшэхэ болоо һаа, Дундада далай шадарай оронуудта энэ аюул олон дахин ехэ болохо байна.

Урда гээнь имагтал хоёр орон— Итали болон Турци өөһэдынгөө газар дээрэ ракетно-ядерна саг үргэлжын түхеэрэлгэнүүдые байрлуулһан дээрэһээ, харюугай сохилтодо орохо аюул өөһэдтөө тохёолдуулдаг байна бшуу. Мүнөө Америкын стратегүүд Дундада далай шадарай бүхы оронуудые иимэ дулдыданги байдалда оруулхые һэдэнэ. Юуб гэхэдэ, «Поларисуудтай» уһан доогуур ябадаг онсогонууд ядерна дай һүжэрөөжэ, Дундада далайн ямаршье оронной эрье шадарай уһан соо байгаад, социалис оронуудай газар тээшэ ракетэнүүдые табижа шадаха байна бшуу. НАТО-гой уһан доогуур ябадаг онгосонуудай гүйлдэдэг зам тээшэ, тэрэшэлэн НАТО-до хабаадагшадай, мүн ракетно-ядерна зэбсэг саг үргэлжэ болон саг зуура байрлуулхын тулада өөрынгөө газарые үгэһэн оронуудай эрье тээшэ ракетно-ядерна буу зэбсэгээ шагаан шэглүүлхэһээ ондоо арга маанарта байхагүй гэжэ бидэнэр урда тээнь заагаа һэмди.

Баруун гүрэнүүдэй правительствануд түүхые урдаа барин, Дундада далай шадарай районние ядерна ракетодром болгохо гэһэн өөһэдынгөө аюултай хараа шэглэлые зүбтүүлхэ һэдэлгэ гаргана. Түүхэһээ хаража үзэхэдэ, Дундада далай Англиин, Франциин, хожомынь США-гай сэрэгэй флодуудай ябуулга хэдэг зоно байһан юм. Эдэ флодууд тус районой «аюулгүй байдалые» хамгаалдаг байгаа гэһэн хэбэртэйгээр тэдэнэр баталан хэлэдэг. Дундада далай шадарай оронуудай түүхые бага зэргээршье мэдэдэг хүн энэ ямар «хамгаалалга» байгаа юм гэжэ ойлгохол. Дундада далайн түүхэ ямар бэ гэхэдэ, Африкын болон Дүтын Зүүн зүгэй газар нютагуудта колонизаторнууд эндэһээ дээрмэшэн ёһоной добтолгонуудые таһалгаряагүй хэдэг, тэрэшэлэн дээрмэдэн абаһан юумээ булаалдан, колонизаторнууд өөһэд хоорондоо арсалдаа, тулалдаа гаргадаг байгаа бшуу.

Дундада далай шадар НАТО-гой ракетно-ядерна хүсэнүүд байрлаа һаа, тоо томшогүй гасалан зоболон тохёолдуулжа болохо, тэдэниие энэ далайда оруулга арадуудай аюулгүй байдал хангаха ябадалтай оройдоошье холбоогүй. Дундада далай шадарай бүхы районние ракетно-ядерна зэбсэгһээ сүлөө орон нютаг байлгаха гээшэ энэ районой оронуудай аюулгүй байдалые хангаха гансаханшье бэшэ һаа, шухала эрхэ нүхэсэл болоно. Хэрбээ тус район иимэ зоно болгогдобо гэжэ соносхогдоо һаань, ямар нэгэн дайнай бэрхэшээлэй тохёолдоод байбал, Дундада далайн райондо ядерна зэбсэг хэрэглэгдэхэгүй ёһотой гэһэн бата найдуулга үгэхөөр Советскэ правительство бэлэн байна. Зүгөөр ядерна зэбсэгтэй болоһон баруун оронууд мүн лэ иимэ уялга бэедээ даажа абаха ёһотой.

Дундада далай шадар ядерна хүсэнүүдые байрлуулгаһаа уламжалан, угаа ехэ аюул тохёолдожо болохо гэжэ тус районой оронуудай олон гүрэнэй ажал ябуулагшадай ойлгодог байһаниие бидэнэр һаналаа ханангяар тэмдэглэнэбди. Дундада далайн бүхы районние ракетно-ядерна зэбсэгһээ сүлөө орон нютаг гэжэ соносхохые Советскэ правительствын уряалһан уряа Урда Европын, Дүтын Зүүн зүгэй, Хойто Африкын оронуудта һайшаан дэмжэгдэһэн байна. Аддис-Абебэдэ болоһон Африкын оронуудай конференцидэ хабаадагшад манай уряае мүн лэ һайшаалтайгаар угтаһан байха юм.

Советскэ Союзай үүсхэл Дундада далай шадарай үргэн олон арадуудай дунда һайшаалтайгаар угтагдаа гэжэ бүхы юумэн дээрэһээ элин болон үгэнэ.

Асуудал: Дундада далайн райондо атомна зэбсэггүй зоно байгуулха түсэб «Рапацкиин түсэбһөө», Балканда атомна зэбсэггүй зоно байгуулха түсэбһөө ямар илгаатайб?

Харюу: Термоядерна тулалдаанай аюул зайсуулха тухай һанаагаа зобожо байһан хүнүүдэй ухаан бодол дэлхэйн элдэб районуудта, тэрэ тоодо Европын түбтэ, Балканда, Хойто Европодо, Дундада далай шадар атомна зэбсэггүй зононуудые байгуулха хэдэн олон проектнүүдые һүүлэй үедэ дурадхаһан байна. Бүхы Африка түбиие ядерна зэбсэггүй зоно гэжэ соносхохо тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэри гаргагданхай. Проект бүхэн өөрын онсо шэнжэ шанартай гэжэ ойлгосотой. Ушарынь энэ онсо шэнжэнь бүмбэрсэг дэлхэйн ямар нэгэн районуудай онсо өөрэ илгаануудтай холбоотой байна бшуу. Эдэ бүхы проектнүүд юугээрээ адлиб гэхэдэ, термоядерна дайнай аюулһаа хүн зониие зайсуулха эрмэлзэлгэ тэдээн соо гаргагдана. Энэ хадаа эгээн шухала хубинь болоно гээшэ.

Арадуудай хоорондын эб найрамдалай болон хани барисаанай политикые үнэн сэхээр бэелүүлдэг, буу зэбсэг хураахын түлөө шууд оролдолго гаргадаг Советскэ Союз һандаралай хүсэнүүдые, дайн байлдаае үнэн зүб бодолой булижа, агууехэ илалта туйлаха замаар хэгдэһэн ямаршье алхамые дэмжэхэээр хододоо бэлэн байна.

(ТАСС.

Партиин ЦК-гай Пленумые угтуулан

Эдэбхитэдтээ түшэглэн...

Арад зоной дунда үзэл суртал нэбтэрүүлхэдээ ажабайдалтайнь нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн түрэл партиингаа заабари бэелүүлэн, Гусиноозерскын промышленно-үйлэдбэриин партийна комитет нэн түрүүндэ штатнабэшэ пропагандистнартаяа хүдэлмэреэ эрид һайжаруулжа эхилээ һэн. Пленумэй тогтоолые пропагандистнарта өөһэдтэнь гүнзэгыгөөр шудалуулхын тула тус комитедэй соёл суртал таһаг тусхай семинар эмхидхэжэ, теоретическэ асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан ойлгуулһан, методическа заабари үгэһэн байна.

Соёл сурталай, нийтэ-ойлгууламжын хүдэлмэри ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха хэрэгтэ промышленна предприятинуудай парторганизацинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн экономико шудалха кружогууд илангаяа һайн жэшээ харуулна. Хяагтын хилээмэ-пивын завод абаад үзэе. Эндэ бүхы хүдэлмэришэдынь кружогто һуралсахаяа дурлаһан байна. Яахадааб гэхэдэ, кружогой пропагандистаар заводойнь директор нүхэр Петрапулов В. В. өөрөө хүдэлжэ, тон һонирхолтой, аша туһатайгаар хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм. Предприятиингаа экономикые гүнзэгыгөөр шудалһан хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциинь үнэ сэн химдаруулха талаар олон дурадхалнуудые оруулжа, һайн эдэбхи үүсхэл гаргадаг болоо. Хяагта городто предприятинуудые уһаар хангаха ябадалай муу дээрэһээ али һаатал болодог байгаа. Тэрэнние хараадаа абажа, ямар сагта ехэ, багаар заводто уһан хэрэглэгдэнэб гэжэ тодорхойлоод, кружогто һурагшад нүхэд Плеханов, Чиркова, Величко гэгшэд уһа хэрэглэлгын тусхай график зохёогоо. Тиихэдэ бутылка угаадаг машинын хүдэлмэриие хоёр дахин түргэдхүүлһэн ушар хадаа мүн лэ кружогто ябадаг хүдэлмэришэдэй һанамжаар хэгдэһэн нарижуулга юм. Тиигэжэ уралан нарижуулгын хүдэлмэри ябуулһанай ашаар завод ажалайнгаа бүтээсые үнгэрһэн жэлэй нэгэдэхи кварталайхида орходоо энэ жэлдэ 7,2 процент үлүү ехээр дээшэлүүлһэн, продукциингаа өөрын үнэ сэн түсэбэй хэмжээнһээ 5,9 мүнгөөр доошолуулһан, дүн хамтадань нэгэдэхи кварталай туршада 3,7 мянган түхэригөөр түсэбһөө гадуур олзотоһон амжалтатай.

Хяагтын трикотажна фабрикын ээрэлгын цехэй дэргэдэхи кружогто һурадаг хүдэлмэришэд ажалайнгаа эмхидхэлдэ түрүү онол аргануудые хэрэглэжэ, предприяти соогоо эрхимлэнхэй. Тус цех һараһаа һарада, кварталһаа кварталда түсэб, даабаряа үлүүлдэг, һаяын сагта фабрикаяа гээгдэлһээнь гаргаха гэһэн зорилгые дүүргэхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулжа байнхай. Экономическа эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ-мнай сэгнэшэгүй ехэ аша үзүүлһэндэнь кружогоймнай хүтэлбэрилэгшэ, манай цехэй начальник байһан, мүнөө фабрикымнай главна инженер нүхэр А. И. Сухининада бидэнэр, кружогойхид халуун баяр хүргэнэбди гэжэ хүдэлмэришэд магтадаг зантай. Тиихэнь зүб. Ээрэгшэдэй хододоо хүлеэн ядажа суглардаг кружогойнь хэшээл бүхэндэ нүхэр Сухинина тон ханамжатайгаар бэлэдхэжэ, зааһан юумэеэ цехэйнгээ ажал хэрэгээр баримталан, тон һонирхомоор, хүн бүхэнэй һанал бодолоо түрүүлмээр ойлгуулдаг, тайлбарилдаг байгаа ха юм.

Түмэр замай станци Наушкын техникэ харууһалгын пунктын (ПТО) хүдэлмэришэдэй ажалдаа ходо амжалтатай гүүлдэгынь дэмы хэлэгдээгүй. Тэрэ коллективэй бүхы коммунистнар хүдэлмэришэн бүхэнэйнгөө хүмүүжэлгэ, үзэл сурталайнь шэнжэ тухай һанаагаа зободог, харюусадаг байха гэһэн һайн һайхан заншалтай. ПТО-гой дэргэдэ хүдэлмэришэдэй болон инженерно-техническэ хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа һуралсал түсэбэй ёһоор үнгэргэгдэдэг, элидхэл, хөөрэлдөөнүүд саг сагтаа болодог, ханын болон гэрэл зураг газетэнүүд гаргагдадаг. Хүн зонойнгоо үзэл сурталаараа хүмүүжэхэ тухай ПТО-гой начальник нүхэр Ю. К. Девятко эдэбхитэйгээр оролдолсодог юм.

Ажалшадые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ предприяти, захиргаанай хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдэйнь эдэбхитэйгээр хабаададаг газарта энэ асуудал амжалтатайгаар шиидхэжэ болоно гэжэ дээрэ дурсагдаһан жэшээнүүд баримтална. Соёл сурталай бүхы хүдэлмэриин нэгэн үндэһэниинь мүнөө экономическа һуралсал болоно гэжэ мүн лэ тэмдэглэлтэй.

Промышленна үйлэдбэриин шэнэ онол арга, түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, дэлгэрүүлхэ талаар мүн манай пропагандистнар болон агитаторнууд яһала оролдодог байна.

Нүхэр Грехневагай жэшээгээр Гусиноозерскын шахтоуправлениин шулуу нүүрһэ малтагшадай гурбан бригада хүдэлнэд. Шулуу нүүрһэ ашаалха, зөөхэ хүдэлмэридэ алмалта хэжэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой нүхэр Г. Д. Тучиновай бригадынхид хүдэлмэримнай үдэрэй даабари 5 процентээр дээшэлүүлыт гэжэ администрацидаа гуйлта хэһэн байна. Модо болбосоруулдаг станогуудые бүтээдэг Сэлэн-Дүүмын заводой мастер нүхэр Шишмаревой хүтэлбэрилдэг 5 гагнууршад ажалайнгаа даабари 20 процентээр өөдэнь болгоо.

КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумэй дүтэлжэ байһанай дашарамда, мүнөө манай үйлэдбэриин зонын эхин партийна организацинууд, олон түмэн пропагандистнар болон агитаторнууд Совет засагай үе соо түрэл оронойнгоо ямар ехэ амжалта түйлаһан тухай арад зондоо хөөрэжэ, ойлгуулжа үгэхэ, ЦК-гай Пленумые ажалай бэлэгээр угтахын тула хүдэлмэришэдые зоригжуулха хэрэгтэ элсүүлэгдэнхэй. Үйлэдбэриимнай зонын бүхы предприятинууд июниин 25-да хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гэһэн социалис уялгаа бэелүүлхын хойноһоо бүхы хүсөөрөө оролдонод. Тиин хүдэлмэришэднай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэнь сохомтой.

С. Чебунин,
Гусиноозерскын промышленна үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо.

Түрэл орон дотор

«БЕЛАЗ» МАШИНАНУУД ШАЛГАГДАЖА БАЙНА

ЖОДИНО. (Минскын область). 27 тонно ашаа тээдэг Белаз-540 гэжэ эгээ түрүүшын автомобильнууд-самосвалнууд гүрэнэй шалгалта гаража байгаа юм. Тэрэ шалгалтань мүнөө дүүрэхэ дүтэлөө. Белоруссиин автозаводой гаргаһан машинанууд Михайловскын түмэрэй руда абадаг уурхайда ажаллажа байна.

Эдэ машинанууд туршагдахадаа али бүхы талаараа ехэ һайн сэгнэлтэ абаба. Ашаа тээгээд ябахадаа, мэдээжэ болоһон 25 тонныи самосвалнуудһаа һурагүй түргөөр ябадаг байгаа. Энэ автомобиль абяа, шууяа табихагүйгөөр шэб бүтүү хаагдадаг нэгэ хүнэй һууха кабинатай юм.

Белаз-540 гэжэ автомобильда адлирхуу ашаа ехээр тээдэг хэдэн олон машинанууд бүтээгдэнхэй. 45 тонно ашаа тээдэг Белаз-540 гэжэ автопоездын заводтохи шалгалта хэжэ дүүргэгдэбэ. Мүнөө үедэ руда абадаг уурхайда хүдэлхэ түрүүшын машинанууд гаргагдажа байна. Белаз-548 гэжэ 40 тонно ашаа тээхэ самосвал заводтохи шалгалтаяа гаража байнхай. Жодиной машина бүтээгшэд баһа нэгэ шэнэ машина—65 тонно ашаалха автопоезд зохёон гаргажа байна.

ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ТБИЛИСИ. Республикын таряашад хабарайнгаа тарилга дүүргэжэ байна. Горох, фасоль, саахарай свёкло, наран сэсэг тариха түсэбөө [...]
хэй. Кукуруза, [...]
болон бухча тари[...]
гэгдэхэ дүтэлөө.

КИЕВ. Украины[...]
даар малай тэжээл[...]
ригдаһан намарай [...]
га эхилэнхэй. Тар[...]
во-Святошинска [...]
лэдбэриин управлени[...]
хозууд гектар бүр[...]
150 центнер ногоо[...]
ряажа абана.

Сүлөөрһэн та[...]
гүүрнь ороohото-[...]
нууд дары тариг[...]
область бүхэнэй [...]
зууд жэл соогоо х[...]
хые оролдожо [...]
областиин Красно[...]
лэдбэриин управл[...]
ба народов» колхо[...]
рүүшынь ургаса [...]
300 центнер шах[...]
ра таряа угэһэн [...]

Республика дото[...]
га бүхыдөө 1,3 [...]
талмай ээзлхэ юм.

РИГА. Латвиин [...]
лон совхозууд [...]
эхилээд байна.

ДУШАМБЕ. Тадж[...]
да зүгэй районууд[...]
бэй болон хойто [...]
колхозууд торгоно[...]
гүрэндөө тушааж[...]

Таджигай торго[...]
эрхилэгшэд энэ [...]
тонно торгоной [...]
лөө тушааха юм [...]
гэрэгшэ жэлэйхи[...]
тонноор ехые ту[...]
дэнхэй.



Залуу үетэниие хүмүүжүүлгэ харюусалгатай, хүндэтэйшье хэрэг мүн. Боргойн эхин һургуулиин багша Роза Банзаровна Бадмаева тус асуудалда ехэ анхаралаа хандуулдаг, һурагшадаа дахуулан «Коммунизм» колхозой ажахыда ходо туһаадаг, үйлэдбэриин практикада гарадаг. Зураг дээрэ: Р. Б. Бадмаева һурагшадайнгаа дунда байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Анхаралдаа абаха асуудал

Коммунизмын үедэ ажаһууха шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ олон арга нүхэсэл тушаа соёл сурталай хүдэлмэридэ хабаадалсадаг лэ хүн бүхэн боломжолдог ёһотой.

Бүхы һуралсалай заведенинүүдэй, тэрэ тоодо профессионально-техническэ училищинуудай урда КПСС-эй XXII съезд ехэхэн эрилтэ табиһан байна. Профессионально-техническэ училищинуудта эхэ эсэгэнэрэйнгээ, аха эгэшэнэрэйнгээ алдарта хэрэгые саашадань үргэлжэлүүлхэ хүдэлмэрилэгшэдэй шэнэ кадрнууд хүмүүжүүлэгдэнэ.

Профтехучилищинуудай һурагшад дайнай, ажалай ветерануудтай уулзажа, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг боложо байна. Граждан дайнда хабаадалсажа, белогвардейцүүдһээ болон харин интервентнүүдһээ Верхнеудинск город сүлөөлэлсэһэн нүхэр К. А. Ивановский гэгшэтэй № 3 профтехучилищиин хүмүүжэгшэд уулзалга хээ. Илалтын үдэрые тэмдэглэлгэдэ һурагшадай урда Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша, Улаан тугай орденой кавалер нүхэр Батлаев үгэ хэлээ. Ерээдүйн залуу хүдэлмэришэд коммунис ажалай бригаданууд олон дахин уулзаһан, ажалтайнь танилсаһан байна.

Ахамад нүхэдэйнгөө алдарта хэрэгээр залуушуул улам ехээр һонирходог болоо. Бага Куналейн «Победа» колхозой эмхидхэгдэһэн, хүгжэһэн тухай материал һурагша Валентина Панькова суглуулаа. Нютагайнь зон, тэрэ тоодо аба эжынь, нюдарган баяшуулай буһалгаатай хайшан гэжэ тэмсэһэн тухай Валентина нүхэдтөө дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Ямар ехэ бэрхэшээлые дабажа манай арад зон мүнөөнэй жаргалта байдал тогтоогооб гэжэ зарим нэгэн залуушуулай мэдэдэггүй, һонирходоггүй байдагынь халагламаар. «Эхэ эсэгэшни залуудаа комсомол ябаһан байгаа ёһотой» гэжэ нэгэ басаганһаа асуухадам, «тэрэнэй тухай һонирходоггүйлби» гэжэ харюусаа һэн. Гитлеровскэ фашистнуудһаа ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаһан эсэгынгээ дайшалхы зам, олон орден, медальтайгаар нютагаа бусаһан тухай тэрэ мэдэбэгүй. Түрэлхид болон бусад дүтэ зоной тодорхой жэшээ залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ тон ехэ удха шанартай. Манай ажабайдал, һуудалда хэдэн үеые дамжан ерэһэн һайн һайхан заншалта ёһо гурим арад зонойл аша туһада, хүгжэлтынь хэрэгтэ байгуулагдаһан түүхэтэй. Угай заншал гээшэ арадай һанал сэдьхэл, абари зан тодорхойлдог бшуу.

Манай буряад арад, оронойнай бусадшье яһатан, аха зониие ёһолхо, айлшадые хүндэлхэ хэр угай заншалтай. Теэд зарим нэгэн газарта айлшадые хүндэлдэг заншалта ёһые хазагайруулжа, эгээл ехэ хүндэеэ архиин хэмжүүрээр сэгнэдэг болонхой. Тиигэжэ нэгэнэйдээ бууһан айлшанаа «хүндэлжэ» айл хотоноороо хэдэн хоногто архидашадаг ушар үзэгдэдэг байна. Түрэлхидтөө туһа хүргэбэбди, айлшадтаа хүндэ ямба үзүүлбэбди гэжэ тэрэ архидаанда мүн залуушуул хабаадалсадаг. Айлшадтаа өөпэд өөһэдһөө духаряа «бэлэглэхэ», харюуданъ баригдаһан хундага заатагүй хооһолхо баатай юм гэһэн заншал дагажа, мэдээ табитараа архидаһан айлшан, айлшанаа хүндэлһэн нүхэд лэ һайн тоодой зон болодог. Тиигэжэ архи уулга хэтэрүүлһэн дээрэһээ элдэбын муу ушарал тохёолдодог бшуу.

Зарим городой залуушуул, илангаяа хүдөөһөө ерэһэн, дээдэ, дунда мэргэжэлтэдэй һургуулинуудта һуража байгаа студентнэр стипендеэ «угаажа», али нэгэнэйнгээ милаангуудые хэжэ гү, али ондоо шалтагаар нютагайнгаа айлда олоороо сугларжа архидадаг баримтанууд бии. № 9 профтехучилищиин һурагша Света Галсанова Түнхэн нютагайнгаа басагад, хүбүүдэй эмхидхэһэн вечертэ архи баалуулжа һогтоод, һүүлэй һүүлдэ хамтынгаа байрада милицеэр асаруулагдаһан байна. Мартын 8-да пединститутдай студентнэрэй компанида Эмма Васильева үлэмжэ ехээр архи баряад, гэнтэ мэдэхэдээ милициин таһагта тэлэрһэн гэхэ. Мүн лэ тэрэ үдэр хүдөө ажахын студентнэр наншалдаха түйлдаа хүрэтэрөө архидаа.

Аймаг, нютаг, тосхон бүриһөө суглараһан залуушуул бэе бэеэ хүндэлжэ гү, али хани халуун байһанаа тэмдэглэжэ гү — заатагүй архи ууха гэһэн урданай ёһо гуримые буруушаадаггүй.

Тухайлхада, залуушуул аха нүхэдһөө жэшээ абана гээшэ ха.

Саашадаа иимэ ябадал зогсоохын тула бусад городуудай жэшээгээр залуушуулай тусхай кафе эмхидхээ һаа яаха гээшэб? Тиигээ һаа ажаһуудалда шэнэ болбосон ёһо заншал нэбтэрүүлхэдэ ехэ таатай зохид боложо үгэхэ һэн.

Залуушуулда шэнэ болбосон ёһо гурим нэбтэрүүлхэ, хуушанай хорото заншалнуудһаа, жэшээнь архи уулгаһаа зайсуулха гээшэ хүмүүжүүлэгшэ бүхэнэй арюун уялга мүн.

А. Базуркова,
Улаан-Үдын № 9 профтехучилищиин багша.

Һуралсалаа һайнаар дүүргэбэд

Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай жэл үнгэржэ, дүн гаргахада Улаан-Үдын горкоонторгын партийна организациин дэргэдэ хүдэлһэн кружок һайн дүн харуулба. Тэндэ һуралсаһан худалдаа-наймаанай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолые илангаяа гүнзэгыгөөр шудалжа һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ.

Коммунистнар болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь пропагандист, пенсионер нүхэр Нелюбин ехэхэн оролдолго гаргаа. Нүхэр Нелюбинэй оролдоһонойнь урманда, тэрэнэй кружогойхид хойто жэлдэ мүн лэ манайнгаа пропагандист болыт гэжэ гуйһан байна.

Д. Колмаков.

Хонидойнгоо нооһо хайшалхаар бэлэн гүт?

Амжалта хүсэнэбди, Буда Сундуе[вич]

Ажал тухай хөөрэлдөөн... Таби наһаяа шахажа ябаһан, мүн урданьшье нилээд удаан саг соо мал ажал дээрэ хүдэлһэн янзатай нэгэ хүн хөөрэлдөөндэ халажа оролсоод:

— Хабартаа абтаһан хурьгад угтаал булидаг юм даа. Урдань хонидоо хабар болгожо хурьгалуулаад, тарзада оруулангүйгөөр лэ түлжүүлдэг байгаа юмэбди. Мүнөө үбэл, үбэл... гэлсэхэ, ямар юумээрээ һайн байнаб. Мэдэгшэгүйб,— гэбэ. Энэ хүн өөрынгөө хэлээшые зүбтүүлжэ гээд һалана һанданагүй. Тиигэжэ байтарнь, Буда Сундуевич Вампилов орожо ерэбэ.

— Зай, ямар юумэ болоод, шанга шангаар дуугаралсаба гээшэбта,— гээд эндэ байгшадта хандана.

— Ута һүүлтэй хонидые олонорууулжа байһан тухайдаа хэлэжэ үгэл даа. Хонин дээрэ ажаллахада юугээрээ һайн бэ? Аа-а,— гээд ноохи хөөрэлдөөнэй эхи татаһан хүмнай Буда Сундуевич тээшэ нюдэпэйнгөө булангаар хараад, маһагад гэнэ.

— Галсан баабай, та хуушанай ёһо баримтална ёһотойт. Мүноомнай бүхы юумэ түрүү онол аргаар бүтэдэг болоо юмэл. Үбэлэй хурьгадые хэдэн жэлэй туршада абажа байна гээшэбди. Энээнһээ үлүү һайн юумэ үгы. Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ, ажахын тоосоон — эдэ бүгэдэ ажабайдал дээрэһээ элирһэн шухала аргануд ха юм.

Түрүү хонишоной иигэжэ хэлэхэдэ нүгөөдэ хүниинь хэды арсалдаашье һаа, Буда Сундуевичай хөөрөөндэ этигэхэ баатай болоно. Энэ хөөрэлдөөе шагнажа байһан хүндэ үнэхөөрөөшье, түрүү онол аргануудые тоодоггүй, хуушарһан һанал бодолтой ябадаг хүнүүд ганса нэгэ дайралдадаг гэжэ һанахаар. Магад тиимэшье байгаа аалам. Тиимэ хүнүүдэй баримталдаг «ёһые» түрүүшүүлэймнай буруушаадагынь һайшаалтай. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ холын хойто Баргажан нютагһаа эхилээд, Зэдэ Борьёогой тала дайда хүрэтэр гэхэ гү, али Буряадаймнай баян талын хонишод гансал түрүү онол аргануудые ажал хүдэлмэри дээрээ шадамараар хэрэглэжэ, амжалта түйлана. Тэдэнэй жэшээгээр мүнөөдэр юрын хонишон байһан хүнүүд үглөөдэрынь түрүүшүүлэй зэргэдэ гарана. Эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Буда Сундуевич Вампилов болоно.

Буда Сундуевич Наринай отделениин нэгэ отарые даажа байдаг. Урзанда илгагдамал нарин нооһотой 600 гаран түлгэ даажа абаад, тэдэнээ зунай бэлшээриин үедэ һайнаар адуулжа таргалуулаа. Тиигээд июль, август һарада бүхы хонидынь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Энэ хүдэлмэриие ветеринарна техник Жамьян Вампилов эмхидхэһэн байгаа.

— Зунай эхин һарануудта хонидоо үзүүр ногоондо һайса адуулаабди. Бэлшээриин газарые һэлгэн байжа адуулһанаймнай ашаар хониднай таргалжа, удаань искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ юм. Тиигэжэ хониднай һубайраагүй,— гэжэ хонишон хэлэнэ.

Иигэжэ хөөрэхэдэнь, Буда Вампиловай досоо урданайнь байдал һанагдана. Энээнһээ урагша хэдэн жэлэй саада тээ тон үсөөн хурьгад абтадаг байһан. Юундэб гэхэдэ, искусственна үрэжүүлгэ тоогдодоггүй байгаа ха юм. Эгээл энээнһээ шалтагаалан, эхэ хонид олоороо һубайрдаг, зарим отарануудта 100 эхэ хонин бүриһөө оройдоо 50—60 хурьгад абтажа түлжүүлэгдэдэг һэн. Харин мүнөө жэлдэ отарынхид һайнаар ажаллажа, бүхы хонидһоо хурьга абаад, балай гарза хоролтодо оруулангүйгөөр, түлжүүлээ. Мүнөө үбэлэйнь хурьгад эхэнүүдһээ илгагдажа, зунай бэлшээридэ гаргагдажа байнхай.

Тус отделени ойрын жэлнүүдтэ бүхы хонидоо нарин нооһотой болгохо, буряадай үүлтэртэ хонидтой болохо зорилготой. Нүхэр Вампиловай отарада эгээл иимэ үүлтэрэй хонид харууһалагдадаг. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ наринаар, зоотехническэ заабаринуудай ёһоор хандажа байхын тулада эндэхид бүхы хүсэл зориг, шадабаряа гарган ажаллана.

— Нарин нооһотой буряад үүлтэртэ хонидой нэгэ отара отделенидэмнай бии юм. Тэр[...]
шынхеэ хурьгадые [...]
бэ гэшэбди. Бидэ[...]
лаа һаа, энээнһээ [...]
жэл болонгүй ман[...]
хонидоо иимэ нар[...]
хо юм,— гэжэ Бу[...]
рэнэ.

Мүнөө энэ отар[...]
гэжэ газарта нүү[...]
дэ хонидынь зуһа[...]
лотор адуулагдаха[...]
жа байдаг 630 то[...]
той эхэ хонидоо [...]
элбэгтэй газараар [...]
той.

— Зундаа хони[...]
шэеридэ адуулагд[...]
та ургадаг ногоон [...]
тэй байдаг юм. Би[...]
гэе газарые хэды [...]
адуулдагбди. Хон[...]
ябахадаа һайса т[...]
бшуу,— гэнэд.

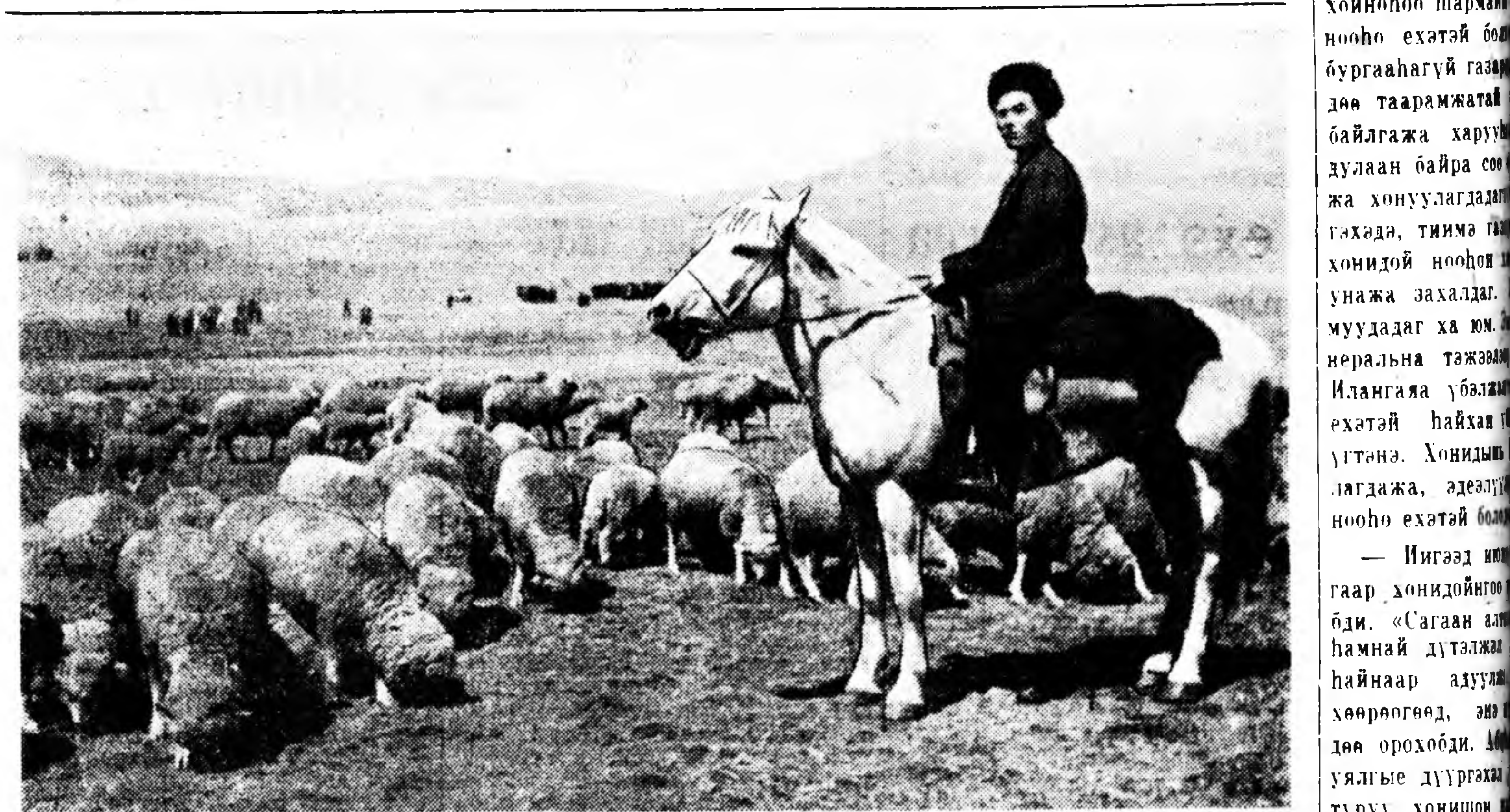
Зунай бэлшэ[...]
хонидынь июль [...]
лагдаад, тобир [...]
нойнгоо һүүлдэ [...]
үрэжүүлэгдэхэ х[...]
ла хүдэлмэрида [...]
түрүүн хонидоо һ[...]
зорилго табинхай.

Тиихэдэ отар[...]
абаха даабаряа [...]
байдаг. Энэ жэлд[...]
килограмм 600 гр[...]
ха уялга абаад, [...]
хойноһоо шармай[...]
нооһо ехэтэй бо[...]
бургааһагүй газа[...]
дөө таарамжатай [...]
байлгажа харуу[...]
дулаан байра со[...]
жа хонуулагдада[...]
гэхэдэ, тиимэ га[...]
хонидой нооһон [...]
унажа захалдаг. [...]
муудадаг ха юм. [...]
неральна тэжээл[...]
Илангаяа үбэлж[...]
ехэтэй һайхан [...]
үгтэнэ. Хонидын[...]
лагдажа, эдеэлү[...]
нооһо ехэтэй бол[...]

— Иигээд июн[...]
гаар хонидойнгоо [...]
бди. «Сагаан ал[...]
һамнай дүтэлжэ [...]
һайнаар адуул[...]
хөөрөогөөд, энэ [...]
дөө орохобди. Аб[...]
уялгые дүүргэха[...]
түрүү хонишон [...]
рэнэ.

Буряадайнгаа [...]
лэй ойе ажалай [...]
һан энэ хонишо[...]
амжалта түйлах[...]

манай газетын [...]



Баян даа Түгнэ нютаг! Хайшаашье харахада захагүй тала дайда. Эгээл эндэ һуурижаһан Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени «Знамя Ленина» колхозой хонин һүрэгүүд эртэ үглөөнһөө үдэшын боро харзан болотор бэлшээгдэжэ байдаг.

Тус колхоздо шадамар бэрхэ хонишод жэлһээ жэлдэ олошорно. Эгээл иимэ хонишодой нэгэниинь Бадма Афанасьев болоно. Тэрэ 553 хонидые харууһалжа, тэдэнээ гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулаа.

Зураг дээрэ: хонишон Бадма Афанасьев хонин һүрэгтэйгөө бэлшээри дээрэ.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

„Сагаан алта“ хуряалгада бэлэмди

Хониной нооһо хайшалалгын халуун хаһа орожо ерэбэ. Хүдөө ажахыдахи харюусалгатай энэ кампаниие богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын тула нилээд ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри совхозой фермэнүүд дээгүүр ябуулагдажа байна. Тиигээшьегүйдэ аргагүй ха юм даа. Манай совхоз аяар 60 мянга шахуу хони, хурьгадай нооһо хайшалжа гараха байна бшуу.

Хониной нооһо хайшалха 7 агрегат гүйсэд заһабарилагдажа бэлэн болонхой, хони хайшалха газарнуудта сарай һарабшаһаа эхилээд, мал хааха хорёо хаамаг хүрэтэрөө дүүрэн түхеэрэгдэжэ үрэхэеэ байһан үетэй. 3-дахи, 4-дэхи, 5-дахи фермэнүүд гол түлэб нооһо «хуряалганда» бэлэн. Тэндэ нооһо хайшалха хүнүүд хэрэгтэй соонь томилогдонхой.

Хориин үйлэдбэриин управлениин үүсхэлээр үнгэргэгдэһэн нооһо класс классаарнь илгагшадай семинарта фермэ бүхэнһөө шахуу хүнүүд хабаадалсажа, мэргэжэл шадабаритай болоһон байна. Теэд нооһо зүбөөр илгаха гээшэ ехэл шухала зүйл ха юм.

Мүн манай совхозойхид хонидой нооһо хайшалалгада хэрэглэгдэдэг түрүү, бүтээсэ ехэтэй дүй дүршэл—оренбургын арга нэбтэрүүлгые үшөө үргэдхэхэ зорилго табина. Тиимын тула манай хонишон-механизатор, оренбургын аргаар хониной нооһо хайшалдаг мастер-инструктор, 1962 оной республикын чемпион Галина Доржиевагай ажаллажа байдаг гурбадахи фермэдэ хони хайшалагшадай саг зуурын семинар июниин 10-да үнгэргэхэмнай. Эндэ сугларагшад оренбургын аргаар хони хайшалалгые шудалха байна. Тус семинарта манай совхозой хайшалагшадһаа гадна, «Дружба», «Победа» колхозойхид һураха юм.

Манай сов[...]
мэргэжэлтэд, [...]
алтаяа» тон [...]
гээлтэ хорож[...]
абаха гэһэн [...]
тайгаар бэелү[...]
хүсэ шадала[...]
Энэ хүдэлмэр[...]
гээ хадаа гу[...]
даха жэлэйнг[...]
АССР-эй 40 [...]
дүүргэжэ шад[...]
ха юмбибди.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной июниин 9.

Баяртай, манай латыш айлшад

Андрей БАЛОДИС

Эхэ орондоо

й урасхал, зомгоолдол, намайе шэдээ.
а тантаяаб, нютагни, арюун сэдьхэлтэй.
хэ бүреэ алхасамни яараа, эршэдээ —
и холоhоо гэрнүүд, зүрхэд гэрэлтээ.

сэсэгэй зүтые үлгыдэhэндэл, намайгаа,
ром, эрхэлүүлдэг hэнш, дуугаа дуулан.
ш ябахадаа шамаар омогорходог байгааб.
измээдэг hэнш, ажалда, тэмсэлдэ дуудан.

лой гэнжэ эбдэhэнород арадтаяа
а латышууд, түрэл газараа магтан.
ан ябанад, далайнхай хүдэр балтаяа
уудай бүлэ соо зол жаргалаа дабтан.

тэ тэнгэри дор хадын тосхон уняартаа.
пой таджик мүнгэн тахаараа табаруулна.
карел тайгата, нуурта хизаартаа,
дуугаараа белорус маниие уяруулна.

унаар зэдэлнэ нэгэдэмэл hүртэй дуун.
дтаяа тэмсэжэ бэхижээт, аха дүү арадууд.
аялгаhаа эжэлүүдгүй сэдьхэл хүдэлнэ,
Даугавынгаа зүрхэнэй логшохые мэдэрнэб.

рлатан hолжорно Латви дээгүүр үүлэд.
мни эбхэрнэ, долгиндол, хүсэмни бурьялан.
э Дэлхэй, сахалидал, дээшээ тэгүүлэн.
й гэзэгэдэ шэнэ үгэнүүдые гүрэлэйби.

нана дуумни Балтика, Памир дээгүүр,
н Арктика нойрhоо сошон мэгдээ гү?
эн hалбарыш сүлөөтэ Холбоомнай хэтэдээ,
элыем дулаасуулан, нарандал, энэ юртэмсэдээ.

на, дуудана курантнуудай огсом абяан,
то Москвагай эрдэни галнуудай яларaан.
Эхэ оромни, наhаяа баринаб шамдаа,
зомнай амгалан ажаhуут лэ барандаа!

Халзан малаан аад, элдин ногоогоор хушагдаhан үндэр хадануудай хабшал соо урданай Ехэ-Куналей гэжэ шэмээшэг hуурин байдаг. Тэрэ хадаа Улаан-Үдэhөө оройдоол 80-аад гара модоной газарта оршодог, Ехэ-Куналейн таряашад уржадэр аяар холын Латвиhаа ерэhэн хүндэтэ айлшадые угтаба.

Сэлмэг үдэрэй наран урда хадануудай орой дээгүүр хөөрэн гаража, халуун элшээрээ Ехэ-Куналейн уужам тала дайдые гиигүүлнэ. Харгын хоёр хажуугаар бултайжа байhан таряанай зүүн шэнги эшэнүүд аятайханаар ногоорон харагдана. Паар хахалжа ябаhан тракторай дуун замханагүй.

— Хаанашье халуун ажал манай орон соо бусална даа,— гэжэ Ехэ-Куналей зорижо ябаhан бүлэг латыш уран зохёолшодой аха заха болохо поэт Фрицис Рокпелнис сэдьхэлээ хүдэлгэнгеэр дуугарба. Удангүй айлшадаймнай hуужа ябаhан тусхай автобус тэрэл Ехэ-Куналей hуурин хүрэжэ ерэбэ. Шэнэ клубай газаа хүгшэн залуугүй, олон шэмээшэгүүд сугларанхай, хөөрсэг табин байба. Эреэ мариян өөhэдынгөө хубсаhануудые үмдэнхэй тэдэниие харахадаа, манай айлшад ехэл hонирхобо.

— Манай урданай шэмээшэг тосхон айлшалжа хайрлыт,— гэhэн үгэнүүдые хэлэжэ, доро дохин,ород ёhoop хилээмэ, дабhа хүндэтэ айлшадтаа тус колхозой луговод Федор Ферапонтович Рыжаков барюулба.

— Ехотойл хуушанайород зантай, тэрэнээ алдаагүй зон байна даа,— гэжэ маанадаар ябаhан Москвагай залуу поэт Дмитрий Блынский обтон хэлэбэ.

hүүлээрнь Ехэ-Куналей ерэhэн латыш,ород, буряад уран зохёолшод колхозой түрүүлэгшын кабинет соо оробод. Зоотехник мэргэжэлтэй колхозой түрүүлэгшын орлогшо Александр Семенович Думнов гэжэ залуу хүн Ехэ-Куналейн таряашадай hүүлэй жэлнүүдтэ түйлаhан амжалтанууд тухай, ерээдүйдэ ямар хараа түсэбүүдые hанаашалжа байhан тухайнь тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Тус тосхоной урдын байдал тухай анхандаа хорёод гаран жэл шахуу колхозой түрүүлэгшэ ябаhан, мүн хорёод онуудта атаман Семеновой бандануудтай эрэлхэгээр тэмсэhэн хуушанай партизан Исаак Павлович Иванов хөөрэжэ, айлшадаа ехэтэ hонирхуулаа.

— Революциин урда тээ манай тосхондо нэгэшье тамхи татадаг хүн байгаагүй,— гэхэдэнь, айлшаднай этигэжэ ядангяар урдаhаань хараад байба. — Хуушан шэмээшэг ёhомнай олон лэ юумэ хоридог байгаа бшуу. Гадна тус тосхон соо гараа табижа шадаха нэгэшье хүн байhангүй. Энэмнай одоол хуушан шажанай нүлөөhөө дулдыдаа бшуу.

— Мүнөө шэмээшэгүүдэй үрэ хүүгэд хэр hургуулида hурана гээшэб? — гэhэн асуудал айлшаднай табиба.

—Харыт, даа, энэ урдатнай дээдэ hургуулитай Александр Семенович Думнов hууна ха юм. Энэш баhа шэмээшэг юм,— гэжэ Исаак Павлович колхозойнгоо түрүүлэгшын орлогшо руу зааба.

— Манай тосхондо хоёр hургуули мүнөө бии. Гансал дунда hургуулидань 600 гаран шэмээшэгүүдэй үхибүүд эрдэм шудална,— гэжэ тус hургуулиин директор Степан Иванович Орлов хэлэбэ. — Хүндэтэ айлшаднай, таанадые манай эндэхи hургуули ошожо харахыетнай уринаб.

Латыш болон Москваhаа ерэhэн бүлэг уран зохёолшод Ехэ-Куналей тосхоной hургуули, номой магазин, библиотекэ ошожо хараба. hүүлээрнь клуб соонь орохон байна.

— Сибирь орон гэжэ дуулахадаа, одоол тэндэ тайгал элбэг юм гэжэ нэгэтэ hанадаг байгаабди. Теэд тайгатнай алин гээшэб? — гэжэ Латвиhаа ерэhэн уран зохёолшо Николай Задорнов асууба.

— Тайга хараха дуратай hаатнай, харуулхадашье болохо юм ааб даа,— гэжэ колхозой парткомой секретарь Георгий Исаевич Яковлев хэлэбэ. hүүлээрнь айлшаднай тосхонhоо газаа тээшээ гараад, ёhотой Сибириин тайга соогуур ябажа, Буряад орондо ургадаг олон түрэлэй мододые hонирхон хараа. Мүн поли дээрэ капуста hуулгажа байhан эхэнэрнүүдтэй хөөрэлдэhэн байна.

— Манда айлшалжа ерэhэн аяар холын Латвиингаа айлшадые амаршалха зуураа, маанадай, шэмээшэгүүдэй, мүнөөнэй ажабайдалтай танилсахаяа ерэhэндэтнай ехэ баяр хүргэнэбди,— гэжэ клуб соо болоhон уулзалгые нээхэ зуураа, Г. И. Яковлев айлшадтаа хандаба. Удаань латыш айлшаднай, Москваhаа ябаhан поэдүүд, мүн Буряад уран зохёолшод нилээд томо клуб соо халима дүүрэн сугларaад hууhан ехэ-куналейнхидтэ өөhэдынгөө зохёолнуудые уншажа үгэбэ. Сугларагшад айлшадайнгаа уншахада, нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

hүүлдэнь Москвада болоhон литература, искусствын хоёр декадада хабаадаhан суутай шэмээшэгүүдэй хоор «Ангуушадай арал дээрэ», «Сахалинууд далай дээгүүр бү ниидэгты» гэhэн болон бусад дуунуудые гүйсэдхэжэ, айлшадаа айхабтараар hонирхуулhан байна.

— Бидэ танай шэмээшэг тосхон айлшалба гээшэбди,— гэжэ Фрицис Рокпелнис мэдүүлбэ. — Харин мүнөө таанадайл манай Латви айлшалха ээлжээн хүлеэгдэнэ.

Иигэжэ холын Латвиhаа ерэhэн айлшаднай хуушанай шэмээшэг тосхоной ажалшадтай танилсаба.

Нүгөө бүлэг латыш болон Москвагай уран зохёолшод буряад уран зохёолшодтой хамта Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Тельманай нэрэмжэтэ колхоз мүн лэ уржадэр ошоhон байна. Тэдэнэр колхозой клуб, музейе hонирхон хараа.

Гадна хонишодой отара ошожо, ажалтайнь танилсаhан байна. Тохойн фермын hаалишадтай уулзаад, тэндэ шүлэгүүдээ уншаа.

Үсэгэлдэр айлшаднай алдарта Байгал далайн эрьеэр ябаад ерээ. Тэндэ Байгалай загаhашадтай уулзаhан, омоли барилгатай танилсаhан байна.

Мүнөөдэртөө литературынгаа үдэрнүүдые России Федерацида үнгэргэхэ хоёрдохи шатаяа эхилхээ айлшаднай Новосибирск хото самолёдоор ниидэн ябаба.

А. Жалсанов.

Имант АУЗИНЬ

Жэгүүртэн бусадаг...

Жэгүүртэн бусана дахяад,
Жэгнүүлнэ дулаанда байгаали.
Хабарые далидаа ашаад,
Хөөрхэн шубууд асараа лэ.

Хүйтэн hалхин соогуур
Хүрэжэ дааража ябаад,
Хүнгэн жэгүүр даляраа
Хабарые hэбин дахуулаал.

Тэдэнэй хүхюу ганганаанhаа
Тэрэнги hалбаран ягаардаг
Түрүүшын ургы гунхалзаhаар,
Түрэл дэлхэйдээ игаадаг.

Харьяа горход шааялдаад,
Хада хүбшэ руу шургадаг,
Мойhон сэсэгээр залаалаад,
Молор талаараа ургадаг.

Шубууд, аянша шубууд,
Шууяа татан ниидэнэл.
Наранай элшэhээ ябуyд
Намжаа дэлхэй сэсэглэнэл.

Замдаа унаhан жэгүүртэниие
Дандаа хожом магтуужаг.
Шуурганай шуухирхада
эгүүрндэ
Наран юртэмсэдэ шаруужаг.

Шубуудаи hөөргөө харихада,
Шубуунай зада эхилдэг.
Зүлгэ ногооной хагдархада,
Зүдэрүү хүйтэн захалдаг.

Жэгүүртэндэл хабарые асардаг
hаiб,
Жэгүүртэ дуугаараа туhалдаг
hаiб!

В. Петонов оршуулба.

Манай латыш айлшад Улаан-Үдэ хототой танилсаха зуураа, Буряадай хүдөө ажахын институт орохон, залуу мэргэжэлтэдэй яажа хүмүүжүүлэгдэдэгтэйнь танилсаа. Зураг дээрэ: институдай ректор, профессор В. Р. Филиппов латыш айлшадтай хөөрэлдэжэ байна.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

й уларилай юун дээрэhээ хубилдаг, рэниие яажа тодорхойлдог тухай

уларилай юун дээрэhээ хубилдаг, тэрэниие яажа тодор- й хэдэн асуудал табижа, манай редакцида Чисаанын элмэришэн Р. Баяндуев хандаhан байна. Тэдээндэнь гидрометобсерваториин сагай уларил тодорхойлдог табик Н. И. Афонинагай харюу толилбобди.

агай уларил уридшалан тодорхойлхо а шанартайб?

ай уларил уридшалан тодорхойлхо ябаой ажахыда ехэхэн удха шанартай юм. е бүхы дээрэнь ударидажа байха гидска шэнжэлэлгын Главна управлени Управлениин мэдэлдэ нилээд олон эм-

ган гасуурай болохые гү, али ехэ хура е шэнжэлэн мэдэхэhээ гадна, залин шуурганшье уридшалан тодорхойлог- далайн онгосо суднанууд, агаарта ниисамолёдууд тохёолдожо магадгүй бэрхэдана.

 уридшалан тодорхойлго авиациhаа ахыда ехэхэн ушар удхатай. Жэшээнь, таа хэзээ хюруу унаха гү, али хэды гой ехээр орохо тухай мэдээсэхэдэмнай, вхозууд зохихо хэмжээнүүдые саг бол- байна бшуу. Ган гасуур тухай уридайхадаа, газараа уhалха хүдэлмэри урээ. Хэрбээ ехээр бороожохо байгаа аабуудые татана.

агай уларил яажа тодорхойлогдоноб?

ы дэлхэй дээрэ метеорологическа станнүүдhээ үндэhэлжэ, тусхай карта зо- уларил уридшалан тодорхойлогдоно. нэгэ газартаа ходо адли байдаггүй. hyла даралта—циклонуудhaa гү, али нтициклонуудhaa дулдыдадаг гээшэ. Цик ерэхэдээ, үүлэтэй бороотой, ехэ hал- Антициклон hаа, үүлэгүй сэлмэг, хуу- оно. Энэ циклон ба антициклон гэдэходо хубилгажа байдаг, дулаан ба хүйиттэй ба хуурай агаарай урасхалhaa бү- районhоо циклоной гү, антициклоной хүйтэн ба дулаан уларил дулдыдана. далай тээhээ антициклоной хүрэжэ э сэлмэдэг. Хэрбээ урдаhаа гү, али баабэлнь, хуурай халуун болодог. Шиигтэй газарhаа циклон ерэбэл, хура бороон ородог.

Энэ циклон болон антициклонуудай шэг зүгөө ямараар хубилгаха байhаниинь метеорологическа станциинуудай мэдээнүүд дээрэhээ элирдэг, тиигэжэ сагай уларил уридшалан тодорхойлогдодог.

АСУУДАЛ: Ямар шалтагаан дээрэhээ зарим жэлдэ ехэ ган гасуур гү, али үлэмжэ ехэ хура бороотой байдаг бэ?

ХАРЮУ: Агаарай дулаан ба хүйтэн урасхал хододоо hэлтэжэ байдагшье hаа, заримдаа ямар нэгэн район дээрэ удаан саг соо тогтодог юм. Тиигэжэ хэдэн үдэрэй турша дотор нэгэ янзын уларил оршоно. Жэшээнь, Москвада болон Московско областьдо апрель hара соо хуурай халуун байгаа. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, баруун урдаhаа ерэhэн дулаан антициклон үни удаан саг соо тогтоо бшуу. 1962 оной зун манай республикада ехэ бороотой байгаа. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, баруун урда зүгэй шииттэй дулаан агаар урасан ерэжэ, манай газар дээрэ үни удаан саг соо тогтоо. Тэрээнэй ашаар июль болон август hара соо ехэ хура бороон ороо hэн.

АСУУДАЛ: Мүнөө жэл май hарын hүүл багта яахадаа хүйтэрөө гээшэб?

ХАРЮУ: Юуб гэхэдэ, майн 29-дэ Мүльhэн далай тээhээ хүйтэн агаар хүрэжэ ерэхэдээ, манай эндэ дулаан агаарай урасхалтай ушарhан байна. Энээн дээрэhээ сагай уларил эрид хубилжа, гэнтэ хүйтэрөө бшуу. Тиихэдээ үдэрэй температура 5—10 градус хүрэтэрөө доошоо орохон байна.

АСУУДАЛ: Июниин 4-5-да бүхы республика доторнай ехэ хура бороон ороо. Энэ юун дээрэhээ шалтагаалааб?

ХАРЮУ: Юуб гэхэдэ, Каспиин далай тээhээ шииг бороо ехэтэй циклон хүрэжэ ерээ. Энээнэй аша туhаар манай республикада, Эрхүүгэй областьдо, Красноярска хизаарта хура бороон адли ехээр орохон байна.

АСУУДАЛ: Июнь hара соо сагай уларил ямар байха ааб?

ХАРЮУ: Уридшалан тодорхойлhоной ёhoop, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо шиигтэй бороотой байха.

Ган болоходоо гү, али хура бороон ороходоо, ямар нэгэн юрэ бусын хүсэн дээрэhээ бэшэ, харин агаарай урасхал дээрэhээ болоно бшуу.

ХОЁР СЭСЭН

энүүдээ унагаашаhан хүгшэн нгээ шүрэнүүдые рюулна. Хажуухон үhэтэй, заташа хүбүүхэниинь хүлнүүдээ хүдэлүбүүхэн уянгата, дүнгинөөшэ унлуражa, зөөлэн алдаад, залд гэн эдэргээ шахышаэд, нюдэеэ нюхадөө үлын:

эжы,—гэжэ шэнгоор ооглобо.

даа, мухамни,—хэргэнээр хүбүүсон харахан толабана.

Дашын эжы

мухамни, тиигээ. рдоо.

ргөө ерэхэ ха

э юумэ hуран hандахаяа бохашартай юумэ е ерэхэ гү гэнэ-

эжые.

тэхэрижэ ерэнэ

Шог зугаашье бэшэ даа

— Хэзээ?

— Бишыхан бүүбэй болоод ерэхэ. Буянтайл шабганса hэн даа, хөөрхы...

— Эжы хүн аад, юундэ бүүбэй болошохо юм?

— Үгы, юугээ бэедэм няалдаа үрэ бэебши. Мээл наанаhааш няса альгадажархихаяа hуунаб.

Хүгшэн хүүгэн хоёр эблэрбэд. Хүбүүнэйнь үдын хойно унтадаг сагынь тулаба. Хүгшэн эжынь гэр соогуураа hалхи-hолхи гэшхэлэн, унтари заhаха зуураа:

— Хэзээшье туhада орохо амитанбши даа, хөөрхы,—гэжэ гүбэрнэ. Ашань тодожо абан:

— Ехэ болоходоо,—гээд харюусажархина.

—Тэли. Хүбүүмни ехэ болоно ааб даа.

— Би ехэ болоходоо Гагарин болохоб. Холуу, аяар тэндэ, хадын саанахи мүшэн хүрэтэр ниидээд ерэхэб.

— Энэ hайхан сагта юуншье болоно бэзэш даа.

— Бурхан багшатай уулзаад ерэхэб. Тэрэтнай эбэртэй, hүүлтэй гү? Гунгарбаа соохи зурагтал олон гар, хүлнүүдтэй амитан ха гү?

— Абяагүй бай! Нүгэл шэбэл. Hанаандаа орохон лэ юумые хэлэжэ хэбтэхэ яаhан үгэнсэр үрэ бэебши. Энэ бэеэрээл нюдөө аняад унта.

Хүбүүн, бэринь ажалhaa бусабад. Тэрэ хоёройнгоо сайлажа hууха үедэ, хүгшэн эхэнь иигэжэ мэдүүлбэ:

— Хүбүүгээ, юрэдөө, саадта оруулаа hаамнай дээрэ hэн ха. Олоной дунда боргожохо hэн.

—Үнил оруулха юумыемнай, та өөрөөл гансаардахаб, хооhон гэрэй оёорто бээл hахяад hуухань хашартай гэжэ байжа хэлээд, болюулаа бэшэ hэн гүт,—гэжэ хүбүүниинь хэлэбэ.

— Хари тиигэгшэ hэм. Мүнөө саад руунь оруулаа hаа дээрэ ха гэжэ шиидэбэб. Аргатай юм hаань, түргэн лэ оруулаарайгты. Ухаа орог.

Хүбүүн бэри хоёрынь гайхаhандаа, нюур нюураа харалсаба. Тиигээд мүрөө хабшабад.

С. Цырендоржиев.

Социалис оронуудта

РУМЫНИДА В. И. ЛЕНИНЭЙ ЗОХЁОЛНУУД ХЭБЛЭГДЭНЭ

БУХАРЕСТ. В. И. Ленинэй зохёолнуудай хүсэд суглуулбариин XVI томые Румыниин Арадай Республикын политическэ литературын гүрэнэй хэблэл румын хэлэн дээрэ барлан гаргаа. 1907 оной июньhээ болон 1908 оной март хүрэтэр В. И. Ленинэй бэшэhэн зохёолнууд энэ документ соо оруулагданхай.

БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНГРЕССТЭ КУБЫН ЭХЭНЭРНҮҮД БЭЛЭДХЭНЭ

ГАВАНА. Москвада болохоёо байhан эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн V конгресстэ бэлэдхэл Кубада үргэнөөр хэгдэнэ. Кубын эхэнэрнүүд энэ конгресстэ ехэ делегациие эльгээхэ. Кубын эхэнэрнүүдэй Федерациин түрүүлэгшэ Вильм Эспин де Кастро делегациие толгойлхо байна.

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ХЭРЭГЛЭН...

БЕРЛИН. Прокатна станай залан шэглүүлдэг оньhо түхеэрэлгые автоматическаар хүдэлдэг болгохо хүдэлмэри совет мэргэжэлтэдэй туhаламжатайгаар Ризэ городой булад хайлуулдаг болон прокатна заводто дүүргэгдэбэ. Днепродзержинскиин булад прокат гаргагшадай хэрэглэдэг энэ шэнэ онол аргые халан абаhан мастернууд Фирхеллер болон Хорнауер гэгшэдэй бригаданууд үдэрэйнгөө даалгабариhaa гадуур 6 тонно эрхим шанартай прокат үгөө.

Тон залуухан hалбари бологшо нефтиин болон нефть шанаржуулдаг промышленностьда совет мэргэжэлтэд ехэ туhаламжа үзүүлнэ. Совет мэргэжэлтэдэй техническэ туhаламжатайгаар нефть болон газ бэдэрхэ зорилгоор гүнзэгы үрэмдэлгэнүүд хэгдэнэ.

ПРОМЫШЛЕННА ЛОЯНДА

ЛОЯН. Арадай Хитадай промышленна шэнэ городуудай нэгэн бологшо Лоянай предприятинууд трактор, шахтануудай түхеэрэлгэ, металлургическа промышленностьда хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ, хүдөө ажахын багажа зэмсэг, шарикоподшипник, үргэн хэрэглэлэй эд бараа болон бусад олон зүйлнүүдые бүтээжэ гаргадаг юм.

Сүлөөрэлгэhөө хойшо үнгэрhэн 15 жэлэй турша соо эртэ урдын Лоян хоёрдохёо залуу болоо. Хуушан Лоянтай зэргэлээд шэнэ город урган бии болоо. Урданьтаряашадай полинууд байhан газарта хамта дээрээ 165 километр утатай 77 шэнэ үйлсэ бии болоо. Городой ээлдэг талмай 16 дахин ехэ болоhон байна.

Республика доторхи тон томо түрүүшын тракторна завод, ашагта малтамалнуудай түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг мүнөө үеын завод, шарикоподшипнигай завод Лоянда үнгэрhэн жэлнүүдтэ баригдаhан байна. Эдэ гурбан предприяти барилгадань хитад арадта Советскэ Союз угаа ехэ техническэ туhаламжа үзүүлээ.

Гадна хоёрдохи табан жэлэй үедэ Лоянда 100 гаран жэжэ предприяти баригдаа. Мүнөө үедэ городой завод, фабриканууд 200 гаранondoo түхэл янзын продукци гаргадаг. Тэдэнэй нилээд олониинь орон дотороо суутай болонхой. Лоянда бүтээгдэhэн тракторнууд республикын хүдөө ажахые оньhожоруулгада шухала үүргэ дүүргэнэ.

БОЛГАРО-СОВЕТСКЭ ХАНИ БАРИСААНАЙ hАЙНДЭР

СОФИ. «Советскэ элүүрые хамгаалгын үдэрнүүд» Болгариин Арадай Республикада болбод дүүрэбэ. Эдэ үдэрнүүдые Болгаро-советскэ хани барисаанай бүгэдэ арадай комитет, НРБ-гэй арадай элүүрые хамгаалгын болон социальна тэдхэмжын министерство эмхидхэhэн байгаа. Хоёр hарын турша соо бүхы орон дотор лекци, элидхэлнүүд хэгдээ, фотовыставкэнүүд эмхидхэгдээ, советскэ медицинын амжалтанууд тухай кинофильмүүд харуулагдаа. Олониитын эдэ хэмжээ ябуулганууды бэелүүлгэдэ ороной хэблэл, радио, телевидени, олониитын организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

«Советскэ элүүрые хамгаалгын үдэрнүүд» манай оронуудай арадуудай хоорондохи аха дүүгэй бата бэхи хани барисаанай толотомо hайндэр болоо» гээд Болгариин арадай элүүрые хамгаалгын болон социальна тэдхэмжын министрэй орлогшо д-р С. Радева мэдүүлээ.

УНИВЕРМАГУУД БАРИГДАНА

БУДАПЕШТ. Табан жэлэй эсэс хүрэтэр Будапештдэ, ороной бусад городуудта долоон томо универсальна магазин баригдаха юм. Венгридэхи тон томо магазин болохо Будапештын универмагай проект зохёохо бэлэдхэл мүнөө хэгдэжэ байнхай. Энээнэй барилгада 100 миллион форинт гаргашалагдаха юм. 1970 он хүрэтэр орон дотор мүнөө үеын үшөө 10 универмаг баригдаха.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИИН СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКА. **Ехэ индустриин, дээдэ hургуулиин, театрнуудай город болоhон Братислава хүгжэн hалбаржа байна. Эндэ шэнэ шэнэ үзэсхэлэн hайхан кварталнууд, үйлсэнүүд бии болонхой.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **зол жаргалтай багашуул hургуулиhaa бусажа ябана. hүүлэй үедэ баригдаhан эдэ олон дабхар гэрнүүдтэ эдэнэр ажаhуудаг.**

ЧТК—ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН СААНАhАА

„Бидэнэр, кубынхид, Никита Сергеевичые хүлеэжэ байнабди"

ГАВАНА, июниин 7. (ТАСС). Фидель Кастрые совет арадай хани халуунаар, үнэн зүрхэнhөө угтаhан мэтээр манай арад зон Никита Сергеевич Хрущевые угтаха гээд «Мундо» газетэ Н. С. Хрущевой Куба айлшалалгадань зорюулhан статья соогоо бэшэнэ. Гайхамшагта хүн байhан тула дань. Советскэ Союзай али болохо туhаламжа үзүүлжэ байдагайнь түлөө совет хүтэлбэрилэгшэдэ манай арад зон үнинэй дурладаг, омогорходог юм гээд газетэ саашань бэшэнэ.

«Бидэнэр, кубынхид, Никита Сергеевичые хүлеэжэ байнабди. Америкын түрүүшын социалис орондо хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи түрүүшын социалис ороной түлөөлэгшые харахаяа ехээр хүлеэжэ байнабди» гээд газетэ саашань бэшэнэ.

Арадайнгаа үмэнэ тоосоно

САНТ-ЯГО, июниин 7. (ТАСС). **«Фидель Кастро Советскэ Союзаар ябаhан тухайдаа арад зондо хөөрэнэ»** гэhэн гаршагтайгаар «Сигло» гэжэ Чилиин газетэ нэгэдэхи хуудаhандаа толилбо. Гаванын радиогоор Фидель Кастрын хэлэhэн үгые дамжуулба.

Фидель Кастрын үбсүүндэ Ленинэй орден, Советскэ Союзай Геройн «Алтан одон» медаль яларна. Советскэ Союзай арад зон, правительство Кубын арадта ехэ талархангяар хандана гэжэ энэ үгэ соогоо хэлэбэ.

Советскэ Союзай ракетнэ техникэ болбол империалис лагерьhaa СССР-эй бүлюу хүсэтэй байhанайнь гол үндэhэн болоно гээд Фидель Кастрын хэлэhэн үгые газетэ тусгаар онсолон тэмдэглэнэ.

Шухала хөөрэлдөөн

РИМ, июниин 7. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой «Паэзе сера» гэжэ газетэ Москвадахи корреспондентынгээ хөөрэлдэhэн тухай мүнөөдэр толилон мэдээсэбэ. «Москвадахи манай корреспондентттэй хөөрэлдэhэн шухала хөөрэлдөөн соогоо Дундада далайдахи районие сүлөөтэ зоно болгохо проект тухайдаа Хрущев хэлэжэ үгэбэ» гэhэн томо гаршагтайгаар газетынгаа түрүүшын хуудаhанда энэ хөөрэлдөөе толилбо.

Тобшо мэдээсэл

ХЕЛЬСИНКИ, июниин 7. (ТАСС). СССР-эй Оборонын министрэй уряалаар Финляндиин оборонын министр А. Пентти мүнөөдэр Хельсинкиhэ Советскэ Союз ошохоёо гараба.

Англиин эскадра Даниин уhанда тамарна

КОПЕНГАГЕН, июниин 7. (ТАСС). Англиин далайн-сэрэгэй флодой корабльнуудай эскадра мүнөөдэр Копенгаген ерэбэ.

Уhан доогуур ябадаг хоёр онгосонууд, сахюулай табан корабльнууд, хоёр тральщик энэ эскадрада ороно.

Ядерна тэhэрэлгэ үргэлжэлhөөр

НЬЮ-ЙОРК, июниин 7. (ТАСС). Холбоото Штадууд газар доро ядерна тэhэрэлгэнүүдые дахин хэбэ. АП агентствын Вашингтонhоо мэдээсэhэнэй ёhoop, Невада штадтахи атомна полигон дээрэ үсэгэлдэр, мүнөөдэр газар доро ядерна хоёр тэhэрэлгэ хэгдээ гэжэ атомна энергиин талаар комисси соносхобо. Газар доорхи тэhэрэлгэнүүд 66 болоо гэжэ тусхайта мэдээнhээ элн болобо.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

Суута хонишон, Социалис Ажалай Герой Б. Т. Доржиева Баатар хүбүүнтэйгээ...

Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

Хэн хаана ошохо дуратайб?

Республикын хото, хүдөөгэйшье ажалшад сүлөөтэй сагаа, илангаяа амаралтынгаа үдэрые сэбэр агаарта амаржа, аятай зохидоор үнгэргэхые оролдодог ааб даа. Ерэхэ амаралтынгаа үдэрые хэн хаана ошожо үнгэргэхэ, сэнгэхэ дуратайб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент Улаан-Үдэ городой предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаа.

Улаан-Үдын горгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша Б. С. Егоров:

— Мүнөөдэрһөө городоймнай ажалшад Ногоон арал дээрэ гаража, амаралтынгаа түрүүшын үдэрые сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэхэ байна. Эндэ үдэрэй 11 часһаа олониитын зугаа наадан, сэнгэлгэнүүд эмхидхэгдэхэ. Барилгын клубай, хүгжэмэй училищиин уран һайханай бүлгэм амарагшадта концерт харуулха юм. Мүн эндэ духовой оркестрэй ирагуу гоё хүгжэм доро хатар наадан эмхидхэгдэхэ. Энээнһээ гадна, элдэб янзын наадан, спортын олон зүйлнүүдээр мүрысөө, һорёонууд үнгэргэгдэхэ байна. Ногоон арал дээрэ сэнгэгшэд тэндэ эмхидхэгдэһэн арба гаран буфет, киоскнуудһаа эдихэ, ууха юумэ абаха аргатай. Мүн эндэ шэнэ газетэ, журнал, номууд элбэгээр наймаанда табигдаха юм.

Ногоон аралда амархаар ошогшодые «Альбатрос» теплоход үглөөнэй 10 часһаа үдэшын 20 час болотор Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр сэнгүүлхэ. Тэрэшэлэн Свердловэй үйлсэһөө 10 автобус «Город—Ногоон арал» гэһэн маршрудтайгаар ябаха байна. Тус автобусууд үглөөнэй 7 часһаа үдэшэ болотор ажалшадые зөөхөөр хараалагдана. Иимэ тусхай маршрудтай хүнгэн таксинууд үргэлжэ ябажа байха.

Улаан-Үдын Ленинэй ордено локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд өөһэдынгөө амардаг, сэнгэдэг парк соо соёлойнгоо байшангай дэргэдэхи үхибүүдэй уран һайханай концерт харахаар ошохо байна. Концертһээ ороһон мүнгэниинь эб найрамдалай фондто эльгээгдэхэ юм. Энээнһээ гадна заводой хүдэлмэришэдэй олонхидынь Сурхайта нуурай эрьедэ түхеэрэгдэһэн үхибүүдэйнгээ пионерэй лагерь бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаха байна.

— Городой ажалшадай амаралтынгаа үдэрые сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэжэ байхын тула энэ жэлдэ онгосонуудые олоорнь түхеэрээбди. Мүнөө дээрэ 86 шахуу онгосо, шлюпкэнүүд амарагшадай мэдэлдэ үгтэнэ. Энээнһээ гадна нэгэ катер уһан дээгүүр сэнгэхэ дуратайшуулые шэрэхээр ашаглагдаа. Станцимнай үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 10 час болотор ажалладаг,—гэжэ Улаан-Үдын уһанай станциин директор нүхэр Альцман хөөрэнэ.

Городой ажалшад амардаг, сэнгэдэг соёлойнгоо паркда ошожо ороходоо Ногоон театр соо «Спартак» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байгаа боксын мүрысөө хаража, һонирхохо.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд Сотниково тосхон шадар түхеэрэгдэһэн үзэсхэлэн гоё газарта амарха, сэнгэхэ байна. Энээнһээ гадна автокран бүтээгшэдэй цехэйхид субботын үдэшэ хээрэ хонон ошоһон байха юм. Тэрэшэлэн оньһожоруулагдаһан шэлэй, модоной, судна заһабарилтын заводуудай, автотрестын, «Бурстрой» трестын, хэлхеэ холбооной управлениин, нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд, алба... Сотниково тосхон ша... хэгдэһэн талмайда... гэхэ зугаалха түсэбтэй.

— Ногоон арал ... хые хүсэгшэдые ба... гөөр шэрэжэ байхын ... ходоо яһала... заһабарилһан... Теплоходто... ро 100 гаран хүн ... даха. Сэлэнгэ мүрэнэй... һээ нүгөөдэдэнь хүрэ... нүтэ ябадагбди. Тии... рагшадаа уһа гаталх... туулангүй шэрэхые ... байнабди,—гэжэ «А... капитан А. З. Сургу...

Бүхэли үдэртөө сэб... амарагшад үдэшэндөө ... сэрлигүүд соогуур ... кинодо ошожо, а... үдэшые үнгэргэхэ бай...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «... аян замдаа гаража я...

АЛЬБАТРОС

Хүршэнэртөө айлшалба

Хонгёо ирагуу дуу хүгжэм зэдэлүүлжэ, хотолзомо һайхан хатар наада харуулжа, олониитые урмашуулдаг оперо, баледэй театрайхид мүнөө жэлэйнгээ сезониие дүүргэжэ, холын аян замда мордобо. Үнгэрһэн үе соо тэдэнэр ямар юумэ ажалшадта харуулаа хаб гээд һонирхое. Дандар Аюшеевэй «Аха дүүнэр» гэжэ оперо табиһан, Жигжит Батуевай «Ажабайдалай сэсэгүүд» гэһэн шэнэ балет харуулһан байна.

М. И. Глинкын «Иван Сусанин» гэжэ оперо анха түрүүн манай эндэ 1955 ондо табигдаа һааб даа. Мүнөө жэлдэ тэрэнээ дахинаа бүришье уран хурсаар, хүнэй уярма зохидоор гүйсэдхэжэ шадаба. Тус оперодо гол роль наадагша Һасаран Линховоиние абаад үзэе. Тэрэ хадаа Иван Сусаниниие һаяхан лэ консерватори дүүргэжэ ерээд байхадаа наадаа һэн. Мүнөө наадаһаниинь урда наадагшаһаань жэшээгүй һонин байба. Энэнь артистын томохон амжалта болоно.

Улаан-Үдын ажалшад «Хүн тухай поэмэ» балет хаража, баһал урма зоригоо бадаруулһан байха. Мүн Л. Минкусэй «Дон Кихот» гэжэ балет, «Малиновкада болоһон түрэ» гэхэ мэтэ оперо, баледүүдые городой ажалшад хаража, һайшааһан.

Игэжэ театрайхиднай сезоноо дүүргээд, мүнөө хүрпэ область, хизаарнуудаар айлшалжа эхилбэ. Тэндэшье ехэ амжалта туйлахань дамжаггүй.

Н. Маторин.

Сүүд дээрэһээ

Гэмтэд хэһээгдээ

«Эрдэм» колхозой ахалагша хонишон Д. Д. Бардуев ниитын зөөридэ эзэн бусаар хандажа, адуулжа ябаһан хонидоо хээрэ хаяжархёод архидадаг, тэдэнээ һайнаар харууһалхые оролдодоггүй байһан. Энээнэйнь эсэстэ отарынь 40 толгой хонин гарзалһан байгаа. Хяагтын арадай сүүдэй шиидхэбэреэр архинша Бардуев нэгэ жэлээр сүлөөгөө хаһуулба.

***

«Дружба» колхозой гэшүүн Бадмацыренов гэгшэ хаанашье ажал хэдэггүй байһан юм. Колхозой хамтын суглаанай шиидхэбэриин ёһоор, 1961 ондо гурбан жэлээр ондоо тээшэ зөөжэ гараха болоо һэн. Болзоройнгоо дүүрэхэдэ тэрэ дахинаа колхоздоо бусажа ерэбэшье, баһал ажал хэхэ дурагүй, ниитын зөөри хулгайлжа эхилээ хаям. Үнгэрэгшэ үбэл Бадмаев гэгшэтэй хамтаржа, Хүдэриин совхозой аяар табан хони хулгайлһан байгаа. Гэмээ амасахаар эдэнэр Хяагтын арадай сүүдэй урда зогсожо, Бадмацыреновынь табан, Бадмаевынь дүрбэн жэл түрмэдэ һууухаар шиидхэгдээ.

П. Тарасов,
Хяагтын арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

Хүүгэдэй булан

Ч. Намжилов

„Энеэдэтэй эреэхэн дэбтэрһээ“

1. Тулалдаан

Шагдар Солбон хоёр
Шатар наадажа һууба.
Шагдарай сагаан ноёндо
Шангахан «шах» бууба.

«Арай голтой» ноёниинь
Ара гэдэргээ сухариба.
Алад харайдаг мориниинь
Аса табижа муухайрба.

Бэрсээ алдаһан Шагдар
«Бэез тушаахын» орондо
Бэлхэгэр дуугай болошоод,
Бүри үсэрэлдэжэ оробо.

Маряажа ошоһон тэргээрээ
«Мат» табихынь тэндэхэнэ
«Хаагдаа, пат бөлоо» гээд,
Хамагаа хуу этэржэрхинэ...

Солбониинь сухалаа хүрэжэ,
«Сагаантанай» сарбуу шүүрэбэ.
Шаасалдаан арайл болонгүй,
Шатар нааданиинь дүүрэбэ.

Тарбын „нюуса бодол“

Таби сагааниие харахадаа
Тарбын зосоо тэсэнэгүй.
Зүһэ шарайнь хубилжа,
Зүрхэниинь тогтожо үгэнэгүй.

«Гурба даланай «амтатайе»
Гурбан адха шэгнүүлһэйб.
Гараараа аалихан һуулижа,
Ганса гансаар шэмэһэйб.

Үгышье һаа, энэ халуунда
Үбэлэй хүйтэниие һануулдаг,
Саарһатай «сагаан эдеэнһээ»
Садажа нэгэл үзэдэг һаа...»

Эрдэм номой нюусанууд
Энээхэн хүбүүе эзэлнэгүй.
Арба сагаанууд ханхинаад,
Амар заяаень үзүүлнэгүй.

Хара хулһэез адхаруулаад,
Хахад мүнгэ олоогүй аад,
Хаанаһаа амташаһан Тарбаб,
Харюусажа хэнтнай шадахаб?

Хорлуудаан

Хоёртойхон бэшэл даа,
Хорлуудай-Хорлуудаан.
Харахал бүримни теэд,
Харуултай ябанал даа.

«Даарахань зуурахань лэ,
Дабхасань яаһан бэ» гээд,
Далаадтай хүгшөөдэй
Дахасалдажа гэмэргээ.

«Ах-ха, ёх-хо даа» гэһээр
Аахилтараа хараашална.
Ашаархаһан Хорлуудаан
Аалиханаар саашална.

Хорлуудай-Хорлуудаан,
Хурдан хоёр хүлтэйш.
Хорлуудай-Хорлуудаан,
Хурса хоёр нюдэтэйш.

Холоһоо дуулаха
Һонорхон шэхэтэйш.
Һоникоо хөөрэхэ
Һөөм ута хэлэтэйш.

Хайдабай хамар

Хайдабнай хамараа
Харадаг болоһоор үнинэй,
Хабатай бэшэ аал,
Хамараа хараха гээшэмнай?

Хүйтэндэ даараһандаа
Хүхэрөөд байгаагүй юм аа гү?
Кухниһаа гаралгандаа
Хөөдөөд абаагүй юм аа гү?

Зүгөөр Хайдабаймнай
Зөөлэхэн хамарынь һарнайгаад,
Өөрөө яагаадшьеб
Өөдөө болошоһон байгаа...

Сэбэр бэшэлгээрээ
Сэгнэлтын эрхимые абаһандаа,
Сээжэлдэһэн шүлэгөө
Сортоотойгоор хэлэжэ хаяһандаа

Хамарайнь үзүүрхэн
Халта зохолдог байшоо.
Хабарай һалхинаар
Хадаһаа үндэр болошоо.

Хажуудань һуугаашад
Хараашагүй бү болыт.
Халтиржа унахань лэ,
«Харгыень» олгуулжа үгыт.

Харуулшанаар яахаш бэ,
«Харижа амара» гыш.
Харахан гүсэтэй сайень
Халаахадажа үгыш.

Үглөөнэй зураг

Тэнюун сэлмэг үдэрэймнай наран
Тэрэ холынгоо аян замда гаран,
Тэмээн уулын нахид һалаагаар
Тэбэнээр хадхан шэдэбэ туяагаа.

Тэгшэ баабайн борохон малгай
Тэнгэриин хаяа руу хэн хаялайб?
Тэрээн шэнги гансаардаһан үүлэн
Тэрьедэбэл даа, һарабшаяа
үрхирүүлэн.

Хабын горхоной харьялаан...

Н. ЯХНОВЕЦКЫН зураг.

ТОБШОХОНООР...

△ РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министерство Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой олохон хүдэлмэрилэгшэдые «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэһэн значогоор шагнаба. Тэдэнэй дунда Ээрын ОРС-ын эд бараанай магазиниие даагшын орлогшо Ханда Цыдендамбаевна Цибикова, Хүрбын ОРС-ын эдеэ хоолой складые даагша Надежда Самбуевна Чимитова, Хандагатайн ОРС-ын наймаалагша Евдокия Ивановна Белинская болон бусад бии.

Н. Тюрнев.

△ Түрэл городнай үдэр хоногой үнгэрхэ бүри үзэсхэлэн гоё түхэлтэй боложо, шэнэ шэнэ барилганууд ашаглалгада үгтэнэ. Һаяхан Ербановай нэрэмжэтэ үйлсэдэ олон байратай шэнэ гэр ашаглалгада үгтөө. Тус гэртэ театрай, искусствын хүдэлмэрилэгшэд нүүжэ түбхинэхэнь. Мүн телецентрэй, республикын больницын, сэмбын фабрикын оршондо шэнэ барилганууд баригдажа дүүрэхэнь.

К. Димов.

СПОРТ

Улаан-Үдэ городой тусхай дунда һургуулинуудай хоорондо республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөн хүнгэн атлетикээр боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хамтадаа 180 гаран спортсменүүд хабаадалсаба. Түрүүшын үдэр эхэнэрнүүд 100 метрэй зайда урилдаһан байна. Эдээн сооһоо багшанарай училищиин түлөөлэгшэд Орлова, Богомазова гэгшэд эрхимлэжэ, түрүүшын хоёр һуури эзэлээ. Эрэшүүлэй дунда болоһон тулалдаанда техникумэй һурагша Бубеев шалгараа. Хоёр үдэрэй дүн гаргахада Железнодорожно техникумэйхид шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Хэлхеэ холбооной техникумэй команда хоёрдохи һуури эзэлээ.

Хоёрдохи бүлэгтэ урилдагшад сооһоо медучилищиин, багшанарай училищиин команданууд эрхимлэжэ, нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые эзэлээ.

Б-Н. Батодамбаев.

ДАХИНАА ШҮҮГДЭШОО

Зургаадахи наадан. Россин Федерациин табадахи зонын футболистнууд ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэбэ. Эндэ Барнаулай «Темп» командада айлшалһан Улаан-Үдын «Байкал» бүлгэмэйхид хоёр бүмбэгэ алдажа, дахинаа шүүгдэшэбэ. Новосибирскын команда шэтынхидые 2:0, Эрхүүгэй «Ангара» Благовещенск, «амарайхидые» 4:0. Томскын футболистнууд Владивосток городойхидые 2:1, прокопьевскынхид Ангарскын «Старт» бүлгэмэйхидые 1:0 тоотойгоор шүүһэн байна. Тиихэдэ Хабаровск—Кемерово, Красноярск—Комсомольско-на-Амуре городуудай уулзалга тэнсэлгээр дүүрэһэн. Омскын «Иртыш» команда энэ үдэр наадаашьегүй һаа, 9 очкотой түрүүлһээр зандаа. Найман очкотой Прокопьевскын команда хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

В. Моргунов.

Автолавка е...

Аяар холын Захаамин нютагай гүүртэ, отарын малшад, һаалишад, хонишодто шухала хэрэгтэй болодог эд бараа асаржа наймаалха талаар автолавкын жолоошон-наймаалагша Гэлэг Базаров яһала ехэ дуршэлтэй болоһон.

— Би холын Хамни, Булагта, Цээжэ нютагуудай гүүртэ, отарануудай малшадые таһалгаряагүй эд бараагаар, мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангажа ябахын тула тусхай графигай ёһоор ажалаа эмхидхэнэб, — гэжэ Гэлэг Базарович хөөрэдэг.

Энэньшье зүбтэй. Нүхэр Базаров КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ (Хамнии), Ленинэй (Михайловскын), Улекчинэй «Красный Октябрь» колхозуудай малшад, хонишодой хүндэтэй айлшаниинь юм. Автолавкаһаа хэрэгтэй юумэ абахал гээ һаа, тиимэ юумэеэ хододоол абажа шадахат. Үгышье һаа, хэн нэгэндэ хэ... үгы байга... хин ерэлт... гэжэ тэрэ ... рээ гарга... хяа бэшэ... автолавка ... газарнууд... хоногой т... удаа яба...

Машин... хые хар... отарын ... лавкамна... ехэ баяр... тэ айлша...

А. ...

„Байгалай“ 2-дохи ном...

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой Союзай, Соёл культурын министерствын үмэнэһөө хэблэгдэдэг уран зохёолой, ниитэ-улас түрын «Байгал» журналай 2-дохи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан хэблэлһээ һаяхан гараба.

Журналай түрүүшын хуудаһанда **Иннокентий Луговскойн** — «Агуу һүртэ табан минута» гэһэн шүлэг толилогдобо. «Оюун бэлигэйнгээ дээжые түрэл партидаа, түмэн арадтаа зорюулая» гэһэн гаршаг доро Буряадай АССР-эй уран зохёолшод, композитор, уран зурааша, эрдэмтын болон хүдэлмэришэнэй бэшэгүүд уран һайханай оюун бэлигтэнтэй парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй уулзаһан уулзалгада зорюулагдана.

Николай Дамдиновай — «Гушадахи хабарай һүни» гэһэн поэмэ, **Цыден-Жап Жимбиевэй** — «Үргэн талын замууд» гэһэн романай үргэлжэлэл энэ номерто оруулагдаба. Залуу уран зохёолшо **Шагдар Байминовай** хэдэн шүлэг журналай энэ номерто уншанабди.

«Хойто зүгэй манан соогуур» гэжэ Буряад ороной баатаршуул тухай **Владимир Беляевай** повесть Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад тухай хэлэнэ.

Хальмаг уран зохёолшод Арсен Сусеев, Бося Сангаджие... ляев, Сан... Давид Ку... най респ... шалһан б... мерто эд... гүүд бур... лилогдоһо...

Михаил ... Семен Чер... чэй мүнхэ... зохёолой ... гые улам ... һэн Бурят... хёолшодой... хай мате... Монголоор ... жэ этног... ковай за... нүүд, пр... Цыбиковэй... ноор аян... һэн днев... һүүлшын ... толилогдо...

Эгээл үнэтэй бэлэ...

Байгал—Сэлэнгын техническэ участогай уһан замай хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн социалис ажалай мүрысөөндэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа байнад.

Байгша оной хабар хожомдожо ерэһэн дээрэһээ тэдэнэй ажал хэрэг ехэл хүндэ хүшэр һэн. Тиибэшье уһан замшад май һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргээ. Сэлэнгэ, Сүхэ, Хёлго, Баргажан мүрэнүүд дээгүүр тэдэнэй пароходууд пассажирнуудые үдэр һүнигүй зөөжэ эхилээ.

Уһан замаар ябагшадай аюулгүй аяншалхын тула эрье, байса, булан тохойнуудаар түхэреэн сүүдхын табигдана. Уһа ... оёор шэнжэлхэ, ... дыень сэбэрлэхэ ... нүүд ябуулагдана. ... мэринүүд урагша... гэргэгдэжэ, Хёлго, Сэлэнгэ мүрэнүү... оёорнууд гүнзэ...

Хахад жэлэйнг... болзорһоонь урид... уһан замай хүдэл... бэеэ зэһэнхэй.

Энэнь 40 жэлэй ... үнэтэй бэлэгынь ... тай.

Д. ...

Редактор
Ц. О. ...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ул... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора — 23-67, за... — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретар... отделов: сельскохозяйственного производства и ... жизни — 47-59, 35-14, промышленного производст... ной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: иде... — 24-74, советского строительства и быта — 34-83, ... ров и писем — 25-41, 38-30, информации — 32-74 и ... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку... Бурятской АССР.

Н00145.

Зак. ...